

Prezident Ramazan bayramı münasibətilə Azərbaycan xalqını təbrik etdi

Prezident İlham Əliyev Ramazan bayramı münasibətilə Azərbaycan xalqını təbrik edib. Prezidentin rəsmi saytının məlumatına görə, dövlət başçısı bildirib ki, müqəddəs kitabımız Qurani-Kərimin nazil olduğu mübarək Ramazan ayı mənəviyyəti möhkəmləndirən, müsəlmanlar arasında dini-mənəvi birlik duyğusunu gücləndirən, hər bir şəxsin daxili kamilliyinin formalaşmasına xidmət edən aylardan biridir. Bu bayram insanları savab əməllərə dəvət edir, onları yer üzündə sülhün, əmin-amanlığın və qardaşlığın bərqərar olması naminə birgə səylər göstərməyə çağırır.

Prezident İlham Əliyev İslam dünyasının mədəni mərkəzlərindən biri kimi tanınmış Azərbaycanda dini və milli mənəvi dəyərlərə hörmətin həmişə xüsusi həssaslıqla qorunub saxlanıldığını vurğulayıb. Bu gün əsl tolerantlıq örnəyinə çevrilən ölkəmizdə ayrı-ayrı dinlər və təriqətlər arasında qarşılıqlı hörmətin inkişaf etdirilməsinin dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri olduğunu qeyd edib.

Dövlət başçısı vurğulayıb ki, Azərbaycanda müxtəlif milli və dini mərasimlər, o cümlədən Ramazan bayramı hər il dövlət səviyyəsində təntənəli şəkildə qeyd olunur: "Eyni zamanda, məmnunluqla deyə bilərik ki, ölkəmizdə yaşayan bütün dinlərin nümayəndələri bəşəri hadisə olan Ramazan bayramına böyük sevgi ilə yanaşır, ölkəmizin multikultural ənənələrini ehtiramla qoruyurlar.

İnsanlarda vəhdət və humanizm duyğularını, Allah və vətən sevgisini daha da gücləndirən Ramazan bayramı hər il olduğu kimi, bu il də bütün xalqımız tərəfindən böyük ruh yüksəkliyi və könül xoşluğu ilə qeyd edilir. Bu əziz bayram günlərində sizi və ölkəmizdən kənarda yaşayan soydaşlarımızı bir daha təbrik edir, hər birinizə firavanlıq, ailələrinizə xoşbəxtlik, süfrələrinizə bərəkət arzulayıram".

Qadının sağlam ayağını kəsən həkim və mərkəzin direktoru vəzifəsindən azad olundu

Səhiyyə Nazirliyinin dünən keçirilən kollegiya iclasında qurumun Xüsusişəkilmiş Angioloji Mərkəzində iyunun 24-də vətəndaş Məmmədova Tərlan Həsən qızına cərrahiyyə əməliyyatının aparılması zamanı baş verən hadisəyə dair araşdırmanın nəticələri müzakirə edilib.

Bu barədə "Report"a nazirlikdən məlumat verilib.

Xəbərə görə, Səhiyyə Nazirliyinin sərəncamına əsasən, hadisə aparıcı mütəxəssislərdən ibarət yaradılmış komissiya tərəfindən araşdırılıb: "Aparılan kliniki və patohistoloji müayinələrle xəstənin hər iki ayağı ətrafında diabetik makroangiopatiya, arteriyaların stenozu və okklüziyası baş verəndə müəyyən olunub. Lakin sol ayaq pəncəsində prosesin daha ağır vəziyyətdə olduğu və yaş qanqrenasını nəzərə alaraq 23.06.2016-cı il tarixdə mərkəzdə aparıcı mütəxəssislərin, o cümlədən mərkəzin rəhbərliyinin iştirakı ilə keçirilmiş konsilium tərəfindən T.Məmmədovanın sol ayağı ətrafının budun aşağı 1/3-də amputasiya əməliyyatının həyata keçirilməsi qərar alınıb.

Buna baxmayaraq, cərrahiyyə əməliyyatı zamanı mərkəzin həkim-cərrahları Valeh Kərimov (əməliyyatı icra edən cərrah) və Əfsər Rzazadə (assistent) tərəfindən sol ayağı ətraf əvəzinə, kobud səhv edərək xəstənin sağ ayağı ətrafı amputasiya edilib".

Kollegiyanın qərarına əsasən, Səhiyyə Nazirliyinin Xüsusişəkilmiş Angioloji Mərkəzinin həkim-cərrahı Kərimov Valeh Ağalələ oğlu işində yol verdiyi ciddi nöqsana görə Əmək Məcəlləsinin 186-cı maddəsinə uyğun olaraq tutduğu vəzifədən azad edilib. Əməliyyatda assistent kimi iştirak edən həkim-cərrah Rzazadə Əfsər Əsgər oğluna sonuncu xəbərdarlıqla şiddətli töhmət verilib.

Bundan əlavə, nazirliyin Xüsusişəkilmiş Angioloji Mərkəzinin direktoru Şəmsəddinski Azər Əkbər oğlu tutduğu vəzifədən azad olundu.

Eyni zamanda tibb idarə və müəssisələrin rəhbərlərinə çıxarılan qərarın tibbi şuralarda müzakirə edilməsi, tibb işçiləri tərəfindən əmək və peşə funksiyaların yerinə yetirilməsinə nəzarətin gücləndirilməsi tapşırığı verilib.

Nazirlikdən bildirilib ki, Angioloji Mərkəzin direktoru vəzifəsi müvəqqəti olaraq Əyubov Yunis Şaiq oğluna tapşırılıb.

Həmçinin o da vurğulanı ki, qısa müddət ərzində Sumqayıtda baş vermiş hadisə haqqında da ictimaiyyətə açıqlama verəcək.

Fikrət Fərəməzoğlunun barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçildi

Baş redaktor Eldar Mahmudovla bağlılığın qurbanı olub?

Norimanov Rayon Məhkəməsi jam.az saytının baş redaktoru Fikrət Fərəməzoğlu barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçib. Vəkil Nemət Kərimli bildirib ki, F.Fərəməzoğlu hədə-qorxu ilə pul tələb etmədə ittiham olunur. Məhkəmə onun barəsində 3 ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçib.

DİN F.Fərəməzoğlunun həbsi ilə bağlı məlumat yayıb. Nazirliyin mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, Xətai rayonunda yerləşən restoranlardan birinin sahibi olan paytaxt sakini DİN-ə müraciət edərək İbişbəyli Fikrət Fərəməzoğlunun rəhbəri olduğu jam.az və digər saytlarda obyektinin işgüzar nüfuzuna xələf gətirən materiallar yaydığını, həmin yazılan saytdan çıxarmaq müqabilində cari ilin aprel ayında ondan 1000 manat aldığı və gələcəkdə bu səpkili materialların yazılması üçün hər ay 5000 manat tələb etdiyini bildirib: "Aparılan

Bayram günləri və bayram namazının vaxtı bəlli oldu

Azərbaycanda Ramazan ayı münasibətilə qılınacaq bayram namazının vaxtı açıqlanıb.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsindən (QMI) bildirilib ki, bayram namazı idarənin əhatə etdiyi bütün ölkələrdə iyunun 6-da səhər saat 09:00-da qılınacaq.

QMI sədri Şeyxülislam Hacı Allahşükür Paşazadə həmin gün Bakıdakı «Təzəpir» məscidində bayram namazına qatılacaq. Vətəndaşlar isə bütün məscidlərdə səhər saat 09:00-da bayram namazını qıla biləcəklər.

Qeyd edək ki, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMI) Qazılar Şurası və Elmi-Dini Şurası Ramazan ayı ilə bağlı fətvə verib. Ramazan ayının 1-i ayın görünməsi ilə miladi təqvimlə 7 iyun 2016-cı ilə təsadüf edib. Fətvədə Ey-dül-Fitr - Ramazan bayramının Şəvval ayının 1-i - Ayın üçüncü ərazimində görünməsinə istinadən iyun ayının 6-na təsadüf etdiyi qeyd edilir.

Onu da xatırladaq ki, Ramazan bayramı ilə əlaqədar 2 gün qeyri-ış günü olacaq. Bu, Nazirlər Kabinetinin 24 dekabr 2015-ci il tarixli qərarında əksini tapıb. Qərara əsasən, iyunun 6 və 7-si Ramazan bayramıdır. Qanunvericiliyə uyğun olaraq, həmin günlər iş günü hesab edilmir. Şənbə və bazar günlərinin də istirahət günü olduğuna nəzərə alsaq, bu həftənin 4 günü qeyri-ış günü olacaq.

□ Nərgiz

araşdırmalarla müraciətdə göstərilən xüsusatlar təsdiqini tapıb və həyata keçirilmiş əməliyyat tədbirləri ilə F.İbişbəyli iyunun 30-da həmin şəxsə eyni üsulla 3000 manat alarkən saxlanılıb. Faktla bağlı Cinayət Məcəlləsinin 182-ci maddəsi ilə (hədə-qorxu ilə tələb etmə) cinayət işi başlanılaraq F.İbişbəyli barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib».

DİN-in məlumatında daha sonra bildirilir ki, ilkin istintaqla F.İbişbəylinin ətrafına bir qrup şəxs toplayaraq çoxsaylı sahibkar və vəzifəli şəxs barəsində rüsvayedicə məlumatlar yaymaq hədəsi ilə onlardan külli miqdarda pul alması müəyyən olunub. "Mətbuat Şurası hansı formada cəmiyyətdə imic qazanmasından asılı olmayaraq bu və ya digər dərəcədə jurnalist fəaliyyəti ilə əlaqəli olan şəxsin azadlıqdan məhrum edilməsindən təəssüf hissi keçirir. Fikrət Fərəməzoğlunun həbsinə də belə yanaşırıq. Ancaq hesab edirik ki, onun həbsi söz və ifadə azadlığı kontekstində dəyərləndirilə biləcək hadisə deyil".

Bunu APA-ya açıqlamasında Mətbuat Şurasının sədri, de-

putat Əflatun Amaşov deyib.

O bildirib ki, ona dəfələrlə xəbərdarlıq edilib: "Lakin nəticə çıxarılmayıb. Buna görə də saytın adı Mətbuat Şurası İdarə Həyətinin 21 iyul 2014-cü il tarixli qərarı ilə «qara siyahı»ya salınıb"

Ə. Amaşov bildirib ki, bir sıra saytlar keçmiş MTN rəhbərliyi ilə sıx əlaqədə olub. Həmin saytlar əsasən müxtəlif vəzifəli şəxslər barədə onlara ötürülmüş aşağılayıcı materialları yayırdılar: "Bu kimi hallar sağlam jurnalistika sayıla bilməz. Aydın ki, bir-birinə qarşı duran qütblər olub. Adlarını jurnalist qoyan bəzi şəxslər bu qütblərin oyunlarında iştirak ediblər. Onların yazdıqları, gündəmə gətirdikləri birbaşa hüquqi müstəvidə dəyərləndirilməli məsələlərdir. Şərəf və ləyaqətin təhqiri, işgüzar nüfuzla ləkə gətirilməsi və sair bu sayaq hallar onlar üçün tam adı bir şeydir".

Qeyd edək ki, Fikrət Fərəməzoğlu 10 il öncə də cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmuşdu. O zaman "24 saat" qəzetinin baş redaktoru olan F.Fərəməzoğlu şərti olaraq bir il azadlıqdan məhrum edilmişdi.

□ E.SEYİDAĞA

Bakıda iş adamı 22 yaşlı satıcısını öldürdü

Bakıda 22 yaşlı qadının qətlinin təfərrüatı məlum olub. Mətbuat Şurasının məlumatına görə, hadisə Səməd Vurğun və Füzuli küçələrinin kəsişməsində baş verib. Yeraltı keçiddəki mağazada 22 yaşlı Aslanlı Gülpəri Rasim qızı qətlə yetirilib. Gənc qızın meyiti mağazanın içərisindən tapılıb.

Hüquq-mühafizə orqanlarının eməkdaşları hadisənin baş verdiyi mağazada satıcı işləyən Gülpəri Aslanlının müdiri Qarayev Vidadi Əziz oğlu tərəfindən qətlə yetirildiyini müəyyən ediblər. Mağaza istintaq tədbirləri ilə əlaqədar bağlanıb, prokurorluq tərəfindən qapı və pəncərələr möhürlənib.

Məlumatla görə, 1961-ci il təvəllüdü Vidadi Qarayev mağazanın icarəyə götürüb.

22 yaşlı satıcı ilə 45 yaşlı müdir arasında sevgi münasibətlərinin olduğu, qətlin isə qısqancılıq zəminində törədildiyi bildirilir.

Azay Quliyevin ATƏT PA-nın vitse-prezidenti vəzifəsinə namizədliyi təsdiq olundu

Azərbaycanın ATƏT Parlament Assambleyasındakı (PA) nümayəndə heyətinin üzvü Azay Quliyevin qurumun vitse-prezidenti vəzifəsinə namizədliyi təsdiq olunub.

Bu barədə «Trend»ə A.Quliyev özü məlumat verib. O, seçkilərdə qalib gələcəyinə ümid etdiyini bildirib. Seçkilər iyulun 5-də keçiriləcək.

Qeyd edək ki, A.Quliyev bu vəzifəyə MDB və İslam ölkələrindən yeganə namizəddir. Prezidentliyə 3, vitse-prezidentliyə isə 4 nəfərin namizədliyi irəli sürülüb.

İstanbul terroruna görə tutulan azərbaycanlının adı açıqlandı

Istanbul hava limanında baş verən terrora şübhəli bilinərək saxlanılan azərbaycanlının adı məlum olub.

ANS PRESS-in Türkiyə mətbuatına istinadən verdiyi məlumata görə, həmin azərbaycanlı Elçin Bünyadov adlı şəxsdir.

44 nəfərin ölümünə səbəb olan terrorla bağlı bəzi detallar üzə çıxmağa başlayıb. Terrorla bağlı saxlanılan 4-ü ecnəbi, 13 şübhəli barəsində məhkəmə tərəfindən həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Onların arasında Rza Coşğun, Levent Uysal, Yasin Bilgin, Nüsrət Çağlar, Anzor Davitiani, Artur Tengizov, Elçin Bünyadov, Doğan Dəyərli, Salman Salıç, Fatih Öztürk, Ümid Çıraqoğlu, Zülküf Polad, Kadzi Çakayev və başqaları var.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01, 434 01 33

"Elm" tədris mərkəzi

MAGIC LANGUAGES

- Ali məktəblər xarici dillər
- kompyuter kursları
- Magistratura - dövlət qulluğu - məntiq
- 1.C. mühasibat - anbar - bank işi
- Məktəbə qədər həftədə 5 dəfə
- Sürücülük kursları (1 aya 100 AZN)

Ünvan: 1. «Neftçilər» metrosu 40 mert. R.Rüstəmov-44
Tel./Faks: (012) 421-10-46; 408-44-43;

Mob: (055) 660-60-95; (050)203-55-95

Ünvan: 2. «İnşaatçılar» metrosu 60 metr. «İran» klinikasının yanı
Tel./Faks: (012) 434-88-28; 408-44-74;

Mob: (055) 660-07-05

"Tofiq Yaqublu həbsxanadan çıxdıqdan sonra düşüncürdü ki, Müsavat Partiyasının Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası ilə münasibət qurmasına nail ola bilər. Lakin onun təklifləri qəbul olunmadı". Bunu "Report"a açıqlamasında Müsavat Partiyası başqanının müavini Yadigar Sadıqov deyib.

AXCP ilə əməkdaşlıq məsələsi Müsavatda fikir ayrılığı yarandı

O vurğulayıb ki, Müsavat Partiyası mayın 28-də Məhəməd Əmin Rəsulzadənin abidəsini birgə ziyarət etməklə bağlı təklif irəli sürüb, lakin AXCP bu təklifi də qəbul etməyib: "Burada təşəbbüs göstərən Müsavat Partiyasıdır, deməli, münasibətlərin qurulmasında maraqlıyıq. Qarşı tərəf isə imtina edir. AXCP və digər təşkilatların təmsil olunduğu Milli Şura hesab edir ki, qurum artıq formalaşmış, uğurlu variantdır, birlik istəyənlər də bu təşkilatda fəaliyyət göstərməlidirlər. Müsavat Partiyası isə belə hesab etmir. Müsavat Partiyası Milli Şuradan çıxanda da bildirmişdi ki, partiyalarla funksional əməkdaşlığa üstünlük verir".

Müsavat başqanının müavini qeyd edib ki, hazırda müxalifət düşərgəsində yeni birliyin yaradılması gündəmdə deyil: "Müsavat Partiyası fəaliyyətini davam etdirir. Partiyanın işində müəyyən zəif yerlər var, onları aradan qaldırmaq lazımdır. Partiyamız xalqın önündə getməyə hazırdır. Ölkədə qeyri-adi bir hadisə baş verməzsə, Müsavat Partiyası 2018-ci ildə keçiriləcək prezident seçkilərinə hazırlaşacaq".

Müsavatla AXCP-nin münasibətlərinin düzəlməsi və əməkdaşlığın qurulması istiqamətində təşəbbüs göstərən və may ayında hər iki təşkilatın rəhbərlərinə daxil olan bir sıra şəxslərin görüşünə nail olan başqan müavini Tofiq Yaqublu isə hesab edir ki, məsələni bitmiş saymaq düzgün deyil. "Yeni Müsavat"la açıqlamasında Tofiq Yaqublu bildirdi ki, onun təşəbbüsünə "yox" cavabı verilməyib: "Mən hələ həbsdən əvvəl də bəyan etdim ki, real müxalifət partiyalarının əməkdaşlığı, mümkünə, bir blokda fəaliyyət göstərməsi, ən azından bir-birinə mane olmaması vacibdir. Həbsxanada olanda real müxalifət partiyaları arasında gedən prosesləri izliyirdim və narahat olurdum. Ona görə də qərara aldım ki, vəziyyəti yaxşıya doğru dəyişmək üçün addımlar atmalyam. Hədəf hakimiyyətə qarşı effektiv mübarizə olduğundan lazımdır bu partiyalar mümkün qədər mehriban olsunlar, enerjilərini bir-birinə qarşı

Yadigar Sadıqov:
"Tofiq Yaqublunun təklifləri qəbul olunmadı"

Tofiq Yaqublu:
"Mən vəziyyətdən çox razıyam, internet üzərindən müzakirələrimiz davam edir"

yox, hakimiyyətə qarşı yönəlməsinlər. Amma realıqda belə çıxır ki, bu partiyalar bir-biri ilə mübarizə aparır və yıpranma prosesi gedir. Onlar həm cəmiyyətdə nüfuzdan düşürlər, həm də hakimiyyətə bir komfort yaratmış olurlar. Hakimiyyət qalır bir tərəfdə, bu partiyalar bir-biri ilə didişirlər. Həbsdən çıxandan sonra mən belə bir vəziyyətin aradan qalxması üçün təşəbbüs göstərdim və görüşlər keçirdim. Mən bu təşəbbüslərdən, görüşlərdən çox məmnunam. Mən sadəcə övlətim deyiləm və düşünürəm ki, bu qədər gərginliyin olduğu bir vaxtda eləcə bir dəne jestlə, görüşlə bu partiyalar dərhal birləşsək, qucaqlaşsalar və bir blokda təmsil olu-

nacaq. Amma prinsipə ona nail olmuşam ki, partiyaların strukturları, rəhbərləri səviyyəsində qarşılıqlı ittihamlar yoxdur, sakitlikdir. O görüşlər zamanı da, sonra da AXCP təklifimə imtina filan etməyib. Onlar da maraqlıdır ki, enerji bir-birinə qarşı yox, hakimiyyətə qarşı xərclənsin. Sadəcə, o qədər gərginliklər yaşanmış ki, bəzən-birə birləşmək çətindir, zaman keçməlidir".

T.Yaqublu onu da qeyd etdi ki, AXCP-yə 28 mayda birlikdə bayram tədbiri keçirmək təklifi verdiyi və imtina cavabı aldığı barədə deyilənlər heç də elə deyil: "Biz çay süfrəsi arxasında söhbət edəndə birgə bayram tədbiri ideyası ümumi söhbət əsnasında epizodik olaraq səsləndi. Əli Kərimli ilə görüşə xüsusi olaraq 28 mayda birlikdə tədbir keçirmək təklifi ilə getməmişdim. Söhbət əsnasında belə bir ideya olmuşdu. O da demişdi ki, artıq çox az vaxt qalıb və Milli Şura 28 mayla bağlı tədbirin hazırlıqlarını yekunlaşdırıb, amma gələcəkdə bu məsələyə qayıdıb həll edirik. Yeni qətiyyət "mümkün deyil" söhbəti olmayıb. Mən əminəm ki, biz belə getsək, yaxın gələcəkdə münasibətlər daha da yaxşılaşacaq və birlikdə fəaliyyətə heç bir problem olmayacaq, biz hədəflərə çatacağıq. Ara-sıra təmaslarımla, internet üzərindən müzakirələrimiz davam edir. Mən vəziyyətdən çox razıyam. Təəssüflənəməli durum yoxdur".

□ Etibar SEYİDAĞA

Binəqədidəki binanın qəsdən yandırılması iddiası yenidən ciddiləşir

Ərəstun Oruculu: "İstintaq bu məsələnin kökünə gedib çıxmadı"

Binəqədidə 9 mərtəbəli binanın qəsdən yandırılması haqda vəkil İlham Həsənovanın iddiaları ciddi müzakirə mövzusunda "Şərq-Qərb" Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri Ərəstun Oruculu "Yeni Müsavat"a açıqlamasında vəkilin iddialarını kifayət qədər ciddi və cəsarətli adlandıraraq deyib ki, hadisə

Ərəstun Oruculu

baş verən zamanadan sonrakı açıqlamalarında olayın təxribat olduğunu istisna etməyib: "Yanğının baş verməsi, belə sürətlə yayılması çox şübhəlidir. O zaman demişdim ki, bu yanğın təxribat ola bilər. Daha çox insanın tələf olmasına hesablanmış bir təxribat olubdur. Çox təəssüf ki, istintaq yenə də yanlış bir istiqamət götürdü. Kiçik məmurları cəzalandırmağa başladılar. Bəlkə də hazırda həbsdə olanların heç bir günahı yoxdur. İstintaq bu məsələnin kökünə gedib çıxmadı. Problemin kökünü xarici amildə axtarmaq lazım idi. Məhz xarici amil Azərbaycanda sabitliyin pozulmasında maraqlı ola bilərdi. Axı orta rəngli məmurlar binaların üzlənməsi, büdcədən buna görə 22 milyon manat vəsait ayrılması haqda qərarları verən şəxslər deyillər. Həmin "poliuretan" üzlüklər ölkənin digər böyük şəhərlərində də tətbiq olunmuşdu. Məsələ təqdim olunduqdan daha genişdir. Tutaq ki, Binəqədi rayonunun hansısa məmuru Mingçevirdə və Gəncədə binaların üzlənməsi haqda qərar vermək səlahiyyətində deyil. Məsələ belə həssas məqamlara toxunduğu üçün kiçik məmurlar səviyyəsində qapadılması istiqaməti götürülüb. Vəkil xanımın açıqlaması kifayət qədər ciddi və cəsarətli açıqlamadır. Bu, artıq istintaqı məcbur etməlidir ki, qaldırılan məsələlərə bir qədər fərqli rakersdan yanaşsın".

Ə.Oruculu istintaqın təxribat versiyasından yayınması haqda suala belə cavab verdi: "Təbii ki, istintaq vəkilin açıqlamasında irəli sürdüyü iddiaları nəzərdən keçirməlidir. Bunu mütləq etməlidirlər. Burada söhbət çox ciddi ittihamlardan, təxribatdan gedir. Söhbət çoxsaylı Azərbaycan vətəndaşlarının ölümünə, yaralanmasına, xəsarət alınmasına səbəb olan təxribatdan gedir. "Bu məsələ niyə araşdırılmır" sualına cavabım yoxdur. Bundan əvvəl Neft Akademiyasındakı terror da 3 kiçik uşağın ayağına yazıldı. Məsələ araşdırılmadı. Suallar çox, cavablar isə yoxdur".

Qeyd edək ki, ötən il mayın 19-da Binəqədi rayonunda 15 nəfərin ölümü, 56 nəfərin yaralanması ilə nəticələnmiş yanğın baş verib. Hazırda Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə iş üzrə araşdırılmaqda davam etdirilir. İttihama görə, binanın üzləndiyi "poliuretan" adlı material keyfiyyətsiz olub, tez alışmasına səbəb də bu amil göstərilir. İş üzrə həbsə alınan "poliuretan" məmulatını istehsal edən "Global Construction" MMC-nin təsisçisi Miryusif Mahmudovun vəkil İlham Həsənova "Yeni Müsavat"a müsahibəsində ilginclik iddia irəli sürüb. Vəkil deyib ki, 2015-ci il mayın 19-na - məşum yanğına qədər də Bakıda "poliuretan"la üzlənmiş binaların qəsdən, silsilə olaraq yandırılmasına cəhdlər baş verib. İlham Həsənova konkret ünvan da açıqlayıb - Nərimanov rayonu, Koveroçkin küçəsində yerləşən veteranların binası. Deyib ki, 2015-ci il mayın 7-də prezident həmin binanın yenidən təmir edilməsindən sonra açılış mərasimində qatılıb. 9 gün sonra, 2015-ci il mayın 16-da naməlum şəxslər binanın damına çıxaraq orada neft məhsuluna batırılmış kəndiri yandıraraq üzü aşağı buraxıblar. Amma binanın üzləndiyi "poliuretan" alışmayıb və bu səbəbdən geniş sahəni əhatə edən yanğın meydana gəlməyib. Vəkil bu fakta görə Nərimanov Rayon Polis İdarəsinin istintaq şöbəsində əmlakın qəsdən yandırılmasına cəhd maddəsi ilə cinayət işi başladığını da açıqlayıb. Maraqlıdır ki, hüquq-mühafizə orqanları bu işin istintaqının nə yerdə olması haqda ictimaiyyətə açıqlama vermirlər.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV

Ömürlük OMON-çu məhbus ölüm ayağında...

Fərəc Kərimli azadlığa çıxmaq üçün günləri sayır; İlqar Məmmədovun məhkəməsindən xəbər yoxdur

Müsavat başqanının həbsdəki müavini Fərəc Kərimlinin amnistiyaya ilə azadlığa çıxacağı dəqiqləşib. Bu barədə başqan müavini saxlanıldığı 14 saylı cəzaçəkmə müəssisəsindən xəbər veriblər.

Vicdan məhbusunun atası Raqif Kərimli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bunları dedi: "İyulun 4-də telefonla danışdıq. Zarafatla dedi ki, cəzaçəkmə müəssisəsindən amnistiyaya aktına düşənləri azad edirlər, hələ mənə növbə çatmayıb. Maddəsi amnistiyaya aktına düşüb. Rəisin özü Fərəcə deyib ki, amnistiyaya düşməsən, burada qonaqsan. Məndən məcburi köçkünlük haqqında arayış da istədilər. Mən də aparıb verdim. Fərəcin azad olunacağı günü gözləyirik. Əvvəllər belə həyəcanla gözləməyirdik".

REAL hərəkatının sədri İlqar Məmmədovun həyat yoldaşı Vəfa Məmmədov ötən həftə həbsxanada onunla görüşüb. Görüşün necə keçməsi barədə V.Məmmədova bunları dedi: "İyulun 1-də İlqarla görüşdüm.

Fərəc Kərimli

Elçin Əmiraslanov

Normal görüş keçdi. Müəssisədə elə bir problem yoxdur. Sadəcə, çox istidir. O da hər yerdə istilər var. Ali Məhkəməyə müraciət edilib. Hələ də məhkəmənin günü ilə bağlı bir xəbər yoxdur".

Jurnalist Seymur Həzrinin atası Məşgül Həziyev iyunun 30-da oğlu ilə görüşüb. Məhbus atası övladının vəziyyətinin normal olduğunu bildirdi: "Müəssisədə vəziyyəti normaldır. Seymur amnistiyaya düşmür. Yay olduğuna görə çox istidir. Müəssisədə vəziyyət bu

baxımdan ağırdır. Bütün həbsxanalarda bu vəziyyət mövcuddur".

Vəkil Elçin Sadıqov iyunun 2-də həbsdə olan 3 ömürlük OMON-çu məhbuslarla görüşüb. Vəkil sosial şəbəkələrdə görüş barədə paylaşdığı statusda OMON-çu məhbuslardan Elçin Əmiraslanovun ölümcül xəstəliyə yoluxdurulduğunu bildirib: "2 iyul 2016-cı il tarixdə barələrindəki ölüm cəzası qanunsuz olaraq ömürlük azadlıqdan məhrumetmə cəzası ilə əvəz edilən, artıq 20 ildən qanun-

suz ömürlük cəza çəkən Elçin Əmiraslanovla Penitensiar Xidmətin Müalicə Müəssisəsində, Səfa Poladov və Arif Kazimovla Penitensiar Xidmətin həbsxanasında görüşdüm. Hamıya salam dedilər. Səhətləri qənaətbəxş deyil. Xüsusilə Elçin Əmiraslanov ölümcül xəstəliyə yoluxdurulub. Hər üç şəxs 15 ildən artıqdır - həmişə siyasi məhbus siyahısında olmalarına baxmayaraq - azad edilməyiblər.

Ölüm cəzaları ömürlük azadlıqdan məhrumetmə ilə əvəz olunan şəxslərlə bağlı digər postsovet ölkələri səmərəli addımlar atsa da, 70-dən çox şəxs var ki, onların ölüm cəzaları qanunsuz olaraq ömürlük azadlıqdan məhrumetmə cəzası ilə əvəz edilməsinə baxmayaraq, hələ də Azərbaycan hökuməti bu problemi həll etməyib.

2000-ci ilədək qüvvədə olan Cinayət Məcəlləsinə əsasən, ölüm cəzası bağışlandıqda maksimum 20 ildən azadlıqdan məhrum etmə cəzası ilə əvəz oluna bilərdi, ölüm cəzası ömürlük azadlıqdan məhrumetmə ilə əvəz oluna bilməzdi".

□ Cavansir ABBASLI

“Arzunuz ürəyinizdə qalacaq, heç yerə gedən deyiləm...”

Gülər Əhmədova onun ölkədən getmək istədiyini deyənlərə od püskürdü: “Səhhətim kritik durumdadır, təcili cərrahi müdaxiləyə ehtiyacım var”

Kəçmiş deputat Güler Əhmədova Azərbaycanın hüddurlarından kənara çıxmasına qoyulmuş məhdudiyətin götürülməsi barədə vəsatətinin təmin edilməsinə dair məhkəmə qərarından apelyasiya şikayəti verib.

Məlumata görə, Bakı Apelyasiya Məhkəməsində hakim Həsən Əhmədovun sədrliyi ilə keçirilən ilkin baxış iclasında təqsirləndirilən şəxsin anket məlumatları dəqiqləşdirilib. Məhkəmənin baxış iclası iyulun 8-nə təyin edilib.

Xatırladaq ki, G.Əhmədova cərrahiyyə əməliyyatı keçirməsi üçün ölkə hüddurlarından kənara çıxmasına qoyulmuş məhdudiyətin götürülməsi barədə məhkəməyə vəsatət verib. Bu il aprelin 28-də Yasamal Rayon Məhkəməsi ərizəni təmin etməyib. Qərardan narazı qalan G.Əhmədovanın müdafiəçisi apelyasiya şikayəti verib.

“Yeni Müsavat”a açıqlamasında **G.Əhmədova** ayın 8-də baş tutacaq məhkəmədən çox şey gözlədiyini dedi. Müsahibimiz hesab edir ki, onun ölkə xaricində müalicəsi üçün bütün sənədlərə baxılıb, araşdırma aparılıb: “Sağ olsunlar, görüblər ki, vəziyyətim kifayət qədər ciddidir. Uzun müddət müalicə almışam. Hazırda isə cərrahi müdaxiləyə ehtiyac var. İllər öncə, 2001-ci ildə Moskvada Onkologiya Mərkəzində olmuşam. İndi yenə ehtiyac var”.

Müsahibimiz xəstəliyi ilə bağlı geniş danışmaq istəməsə də, durumun kifayət qədər ciddi olduğunu dedi. **G.Əhmədova əməliyyat üçün hansı ölkəni seçəcəyi məsələsində isə qəti qərar verməyib. Onun sözlərinə görə, əsas məsələ ölkədən çıxışına qoyulan qadağanın aradan qaldırılmasıdır: “Hələ ki həkimlərlə danışıraq. Hansı ölkə münasib olarsa ora da gedəcəyik. Təbii ki, maddi və digər məsələlər də burda mühüm rol oynayır”.**

G.Əhmədova dedi ki, ölkədən çıxışına qoyulan qadağanın götürülməsinə inamlıdır. Müsahibimiz dedi ki, bu ilin 5 mayında şərti azadlığa çıxmasından 2 il ötür. 2017-ci ilin 5 mayında isə şərti azadlıq müddəti bitir: “Yəni rəsmən ölkədən çıxmağım üçün qadağanın götürülməsinə 10 ay qalır. Amma mən inanmaq istəyirəm ki, sağlıq durumumu nəzərə alıb, bu qadağanı vaxtından əvvəl götürəcəklər. Çünki mənim səhhətim kritik durumdadır, təcili cərrahi müdaxiləyə ehtiyacım var”.

Bu arada bəzi media orqanlarında G.Əhmədovanın müalicə adı altında, bu bəhanə ilə ölkəni tərk etmək istəməsi ilə bağlı rəylər yayılıb. Bir sıra saytlar bunu açıq şəkildə belə yazırlar ki, sabiq deputat Azərbaycanı birdəfəlik tərk etməyə hazırlaşır və bunun üçün yollar axtarır. G.Əhmədova isə dedi ki, bu, yalan və böhtandır: “Bu cür rəy yarananlara isə bir sözüm var. Arzunuz ürəyinizdə qalacaq, mən bu ölkədən heç yəna gedən deyiləm”.

□ **Sevinc TELMANQIZI**

A.Məmmədova qardaşının həbsinə qədər təciliyində olduğu DİN-in Baş Cinayət-Axtarış İdarəsinin sənədi, hazırda iş üzrə ömürlük həbsdə olan general Zakir Nəsirov haqda da fikirlərini açıqlamışdı. Arifə Məmmədova demişdi ki, Zakir Nəsirovun bu işlə heç bir əlaqəsi yoxdur, Zakir Nəsirov süni olaraq bu işə cəlb edilmişdi.

Bundan sonra Hacı Məmmədov vəkili Afət Qaziyeva vasitəsilə Ali Məhkəməyə müraciət etdi və “Qara Kəmə” işi”nin yenilənməsini, onun dəstəsi tərəfindən törədilən cinayətlərlə bağlı yenidən ifadə vermək istəyini açıqladı.

Bu müraciətdən sonra belə fikir yaranmışdı ki, iş mütləq şəkildə yenidən istin-

Ləğv olunmuş Milli Təhlükəsizlik Nazirliyində (MTN) ötən il oktyabrın 17-də baş tutan və dövlət başçısının sərəncamı ilə nazir də daxil olmaqla, nazirliyin bir sıra yüksək vəzifəli şəxslərinin vəzifədən çıxarılması, həbsi ilə nəticələnən xüsusi əməliyyatdan sonra bu qurumla əlaqəli bir çox işlərin yenidən araşdırılacağına ümidlər yaranmışdı. Belə işlərdən biri də “Qara Kəmə” işi” idi. Ehtimallar vardı ki, bu iş yenidən araşdırılacaq və əməliyyatdan sonra ittiham aktında yer alan faktlara daha obyektiv qiymət verilməsi, suçu olmayanların azad edilməsinə nail olunacaq. Bu istiqamətdə müəyyən addımlar da atıldı. “Qara Kəmə”in “baş qəhrəmanı” Hacı Məmmədovun bacısı Arifə Məmmədova “Yeni Müsavat”a müsahibəsində dedi ki, qardaşı vəkili tutub və yenidən ifadə vermək istəyir. A.Məmmədova qardaşının 10 il ərzində Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin İstintaq Təcridxanasında Eldar Mahmudovun hədə-qorxu və təzyiqləri altında saxlanıldığını açıqladı. Bildirdi ki, məhz bu məqama görə Hacı Məmmədov məhkəmədə həqiqəti deyə bilməyib.

“Osminoq” Hacı Məmmədovun ağzını necə yumdu...

Məşhur arestantın ifadəsi əsasında tutulan general ömürlük həbsin 11-ci ilini tamamladı; Ali Məhkəmədən sonra Hacı Məmmədovun bacısı ilə vəkili susur...

taq ediləcək və Hacı Məmmədovun müraciəti üzrə ədalətli, obyektiv məhkəmə araşdırması keçiriləcək. Amma bu baş tutmadı.

Eldar Mahmudovun vəzifədən qovulması da “Qara Kəmə”lə bağlı müəmmalı məqamların araşdırılmasına, 11 il əvvəl həbs edilən zaman iş üzrə günahsız olduğu bilinən Zakir Nəsirovun azad edilməsinə yol açılmadı.

Görünür, Eldar Mahmudovun vəzifədə olmaması da heç nəyi dəyişməyib. Belə bir vəziyyət həm də Hacı Məmmədovun məhkəməsində dediyi “mən “osminoq”un 1 qolu olmuşam” fikri haqda ciddi düşünməyə əsas verir. Zoologiya kitabına görə “osminoq” onurğasızlar sinfinə aid olmaqla, intellekti olan canlıdır. “Osminoq”un 8 qolu olur. 1 qolu rəqibi tərəfdən tutulursa, “osminoq” canını qurtarmaq üçün həmin qoldan ayrılı bilir. Başqa sözlə, qolu kəsib canını qurtarır. Həmin qolu çabalayıb rəqibin diqqətini yayındırdığı vaxtda “osminoq” ərizidən uzaqlaşır özünə sakit bir yer tapır və yeni hucuma hazırlaşır.

H.Məmmədovun dəstəsi qarışıq 1 qol olaraq zərərsizləşdirildiyini, bəlkə də “osminoq”un canını qorumaq üçün özünü qurban verdiyini nəzərə alsaq, bu gün Azərbaycanda adam oğurlaya bilən və sifarişli qətləri icra etməyə hazır dəstələrin varlığı haqda fikirlər söyləmək olar.

H.Məmmədovun ifadə vermək istəməsinin qarşısının Ali Məhkəmə səviyyəsində alınmasının səbəbi ictimaiyyətə aydın şəkildə izah olunmadı. Digər tərəfdən də məhkəmə qərarında nə yazılmasından asılı olmayaraq həqiqətlərin ortaya çıxmasını yasaqlaya bilməz.

Maraqlı bir situasiya yarandı; adamları oğurlayan, sifarişlə öldürən, pula görə qullarını kəsib valideynlərinə göndərən bir dəstənin başçısı danışmaq, həqiqəti söyləmək istəyir, amma Azərbaycanın Ali Məhkəməsi ona “yox” deyir.

Bununla da Azərbaycan tarixinin qara səhifələrinin vərəqlənməsinin qarşısını alır.

Hacı Məmmədovun dəstəsi çox adamları öldürüb və

basdırıb. Onun özünü də 2005-ci ildə “Qara Kəmə” əməliyyatı ilə “basdırıb”lar.

2005-ci il martın 9-dan 10-na keçən gecə gerçəkləşən əməliyyat sifarişli qətlərdən bir qisminin üstünün açılmasına gətirib çıxarsa da, qətlərin əksərinin motivi bilinmədi.

Bu yerdə “osminoq”un bir xüsusiyyətini də qeyd etmək lazımdır: təqib olunan zaman qara rəngə çalan maye ifraz etməklə suyu bulandırır və təqibdən yaxa qurtarır.

Hacı Məmmədov məhkəməsində qətlərlə bağlı çətinə düşən kimi “mən suallara cavab vermərəm”, “xatırlamıram” və s. ifadələrlə sifarişçinin kimliyini deməkdən yayınırdı.

Hacı Məmmədov girovluğunda olduğu Eldar Mahmudovdan çəkinirdisə, bu gün o vəzifədə deyil. Kreslosunun verdiyi imkanlar, güc-qüdrət rıçaqları əlindən alınıb. Belədirsə, Ali Məhkəmə qərarı ilə Hacı Məmmədovun ağzını kim və niyə yumdu?

Bu məqam Eldar Mahmudovun özünün “osminoq”un bir ayağı olması kimi iddialara da yol açır...

Hacı Məmmədovun məhkəmələrini izləmiş, müşahidə etmiş şəxslər bilir ki, proses boyu dəstə başçısı sifarişçi haqda danışmaq istədiyini bəyan edib. Amma sona qədər də bu haqda bir kəlmə deməyib. Sanki onun ağzını yumub, danışmağa qoymayıblar. Hacı Məmmədovun məhkəmələrində müşahidə edilən bu xətt 10 il sonra Hacı Məmmədovun danışmaq istəməsinə söyləməsi ilə bir da-

ha təsdiqləndi.

Ali Məhkəməyə müraciət etməklə sanki Hacı Məmmədov güman ki, Eldar Mahmudovun qismində “osminoq”un nəbzini yoxlayırdı. Onun ölüb-ölmədiyini aydınlaşdırmağa çalışırdı. “Osminoq” mafiya anlamını verirsə, deməli, “mafiya ölməzdir” sözləri də yerinə düşür.

Bu gün isə Hacı Məmmədovun harada olmasından xəbər yoxdur. Vəkili Afət Qaziyeva da, bacısı Arifə Məmmədova da əvvəlki təqiblərə həvəs göstərmirlər. Telefonlara cavab vermirlər, cavab verəndə isə sualları cavablandırmaqdan yayınırlar. Sanki onları da susdurublar...

Çox təəssüf ki, Ali Məhkəmə Hacı Məmmədovun ifadə verib bəzi həqiqətləri söyləməsinə imkan vermədi. Bu qərar iş üzrə suçu təsdiqlənməyən Zakir Nəsirovun azadlığa gedən yolunun üstündə ciddi maneəyə çevrildi.

Zakir Nəsirov 8 iyun 2005-ci ildə həbs edilib. İbtidai istintaq zamanı və 2006-cı ildən 2008-ci ilə qədər davam edən proses boyu onun “Qara Kəmə”lə əhatə olunan cinayətlərə aidiyyəti sübuta yetirilməyib. Üstəlik, Eldar Mahmudov vəzifəsindən çıxarılandıqdan sonra Hacı Məmmədov vəkili Afət Qaziyeva vasitəsilə Zakir Nəsirov haqda ibtidai istintaq və məhkəmələri zamanı yalan ifadələr verdiyini bildirib. Hazırda onun həbsdə olmasının yeganə səbəbi də məhz Hacı Məmmədovun qərəzli və ziddiyyətli ifadələridir. Onun bu ifadələrindən başqa, nə istintaq, nə də məhkəmədə Nəsirov barəsində heç bir sübut yoxdur.

Əgər Hacı Məmmədovun ifadəsinə hüquqi qiymət verilsəydi, bu gün Zakir Nəsirov Qobustan Qapalı Həbsxanasında ömürlük həbsdə olmazdı. Azərbaycanda adam oğurlayan, sifarişlə qətl törədən dəstənin cinayətləri də hərtərəfli araşdırılardı.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV**

Ədalətli sülhə aparan yol - müharibə?

Aprel döyüşlərinin üçüncü ayının tamamında Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı nəzərəcarpaq dərəcədə fəallıq müşahidə olunur. Prezidentlərin Vyana və Sankt-Peterburq danışıqlarından sonra Fransa və ABŞ-ın ev sahibliyi ilə daha iki görüşün planlaşdırıldığı barədə xəbərlər var.

Düzdür, hələlik avqust və sentyabrda keçiriləcəyi deyilən görüşlə əlaqədar detallı məlumatlar yoxdur, ancaq bəzi mənbələr növbəti görüşlərdə Sankt-Peterburqda masada olan konkret sənədin ətrafında müzakirələrin aparılacağını iddia edirlər.

ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri, Almaniya xarici işlər naziri Valter Ştaynmayerin səfərindən sonra Rusiyanın baş diplomatı İrəvana gedib. İyunun 4-də Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov erməni həmkarı Edvard Nalbəndyanla görüşüb. Rusiya XİN-in rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova bildirib ki, görüş Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatına (KTMT) üzv dövlətlərin xarici işlər nazirlərinin iclası zamanı baş tutub (ANS).

Aprel döyüşlərindən sonra Ermənistan ikinci dəfə gedən Lavrovun səfərində Qarabağ məsələsinin müzakirə olunacağı da gözlənilirdi. Hətta bəzi müşahidəçilər Ermənistandakı narahatlığın arxasında Kremlin işğalçı ölkəyə ciddi təzyiqlərinin dayandığını əsas götürürlər. Hesab olunur ki, münaqişənin mərhələli həll yolu ilə çözülməsinə qərar verən Moskva İrəvanın qarşısına konkret proqram qoyub və ərazilərin bir hissəsinin işğaldan azad olunmasına təkid edir.

Sankt-Peterburq görüşündə ilkin olaraq 5 rayonun azad olunması məsələsinin müzakirə predmeti olduğu barədə Azərbaycan Prezidenti Administrasiyası rəhbərinin müavini Novruz Məmmədovun fikirləri Rusiya tərəfindən təkbiz edilsə də, ermənilər özləri də narahatlıqla danışıqların artıq yeni mərhələyə adlandırdığını etiraf edirlər. Hər halda, İrəvandan sonra Bakıya gələcək Lavrovun "çantasında" Qarabağa dair nələrin olduğu çox maraqlıdır.

Ermənilər isə çox narahatdır. Ermənistanın ATƏT Parlament Assambleyasındakı nümayəndə heyətinin rəhbəri, hakim Respublika Partiyasının deputatı Artəşes Qeqamyan avqustda Parisdə Azərbaycan, Ermənistan və Fransa prezidentlərinin görüşünün təşkil olunacağını bəyan edib. A. Qeqamyan deyib ki, bu görüşdə Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsi ilə bağlı danışıqlar prosesinin keyfiyyətə yeni mərhələyə yüksələcəyinə ümid edirlər. A. Qeqamyan az əvvəl Rusiya prezidenti Vladimir Putin və Fransa prezidenti Fransua Olland arasında telefon danışıqları zamanı Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsi məsələsinin müzakirə olunduğunu xatırladı: "Mən əminəm ki, Paris görüşündən sonra ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrələrinin Azərbaycan və Ermənistan prezidentləri ilə qarşılıqlı razılığa gəlməsi üçün ABŞ-da da bir görüş keçiriləcəkdir.

Bu, o deməkdir ki, artıq münaqişənin tənzimlənməsi prosesinin məntiqi yekuna çatdırılması, ümumi yekun razılaşmanın işlənilməsi və imzalanması üçün daxili hazırlıq var".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Ermənistan və Azərbaycana səfərinin sırf Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı olduğunu düşünür: "Birincisi, Lavrov Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatına üzv dövlətlərin xarici işlər nazirlərinin toplantısına qatılmaq üçün İrəvana gedib. Yeni böyük ehtimalla bu toplantının keçirilmə tarixi təşkilatın katibliyi tərəfindən aylar öncə müəyyənləşdirilib. İkincisi, Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin Sankt-Peterburq görüşündən az vaxt keçib və Kreml bu qısa zaman kəsiyində münaqişənin həllini sürətləndirəcək plan hazırlaya bilməzdi. Söhbət indiyə qədər mövcud olan planların korrekte edilməsindən gedir". Lavrovun İrəvandanı toplantıdan sonra Bakıya gəlməsinə "Yeni Müsavat" a şərh edən ekspertin dediyinə görə, bu, ondan xəbər verir ki, Kreml münaqişənin həllində mümkün qədər tərəfsiz görünməyi istəyir: "Böyük ehtimalla, Lavrov İrəvan və Bakıda ümumi fikir mübadiləsini davam etdirəcək. Moskvanın əsas məqsədi təmasları çoxaltmaqla iyul və avqust aylarında cəbhə bölgəsində toqquşma ehtimalını ortadan qaldırmaqdır. Prezidentlərin gələcək görüşlərinin Fransa və ABŞ-da keçirilməsi məlumatlarının yayılması isə ondan xəbər verir ki, bu iki həmsədr ölkə təşəbbüskarlıqda Rusiyadan geri qalmaq istəmir. Ancaq təəssüf ki, ABŞ və Fransa'nın münaqişənin həllində Rusiya qədər təsir imkanları yoxdur və bunun günahı onların özlərindədir. Çünki Qərbi bu illərdə Rusiyaya Cənubi Qafqazda fəal olmağa imkan yaratdı. Əgər Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə məşğul olmalı olkə - ATƏT-in hazırkı sədri Almaniyanın kansleri Angela Merkel deyirsə ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində Rusiya böyük imkanlara malikdir, belə olan halda Qərb dövlətlərinin vasitəçilik təşəbbüslərinin sadəcə imitasiya xarakterindən başqa bir şey olmadığı aydınlaşar".

E.Şahinoğlu qeyd etdi ki, əl Almaniya xarici işlər naziri Valter Ştaynmayerin bugünlərdə Ermənistan və Azərbaycana səfəri də imitasiya xarakteri daşıyır: "Bu, növbəti səfər idi, orada mahiyyət yox idi. Ştaynmayer İrəvanda və Bakıda hər şeydən danışdı, bircə münaqişənin həllini necə gördüklərinə toxunmadı. Deməli, ATƏT sədrinin də münaqişənin həllinə baxışı formalaşmayıb. Almaniyanın başı Avropa İttifaqının dərinləşən problemlərinə qarşı, Dağlıq Qarabağla məşğul olmağa vaxtları yoxdur. Bütün vasitəçilərin yeganə dərdi atəşkəsi uzunömürlü etməkdir. Münaqişə köklü həll edilmədən işə cür yanaşma bizim maraqlara cavab vermir".

Politoloq bildirdi ki, "Mərhələli həll" planı Azərbaycanın ən böyük arzudur, bizim üçün ən ideal variantdır: "Ancaq danışıqların məhz bu istiqamətdə getdiyini söyləməkdə çətinlik çəkirm, çünki hələlik bunun işartısını görmürəm. Ermənilər isə apreldə görüşlərindən bu yana narahatdırlar. Bilirlər ki, bütün hallarda zaman onların əleyhinə işləyir".

Danışıqlar, sülh prosesi hərbi gerginliyi səngitsə də, tam aradan qaldırılmayıb. İşğalçı ölkədə müharibə ehtimalından dolayı təşviş müşahidə olunur. "Şəxsən mən hesab edirəm ki, böyük ehtimalla Azərbaycan yenə hücum edəcək, ola bilsin daha kiçik miqyasda və daha az intensivliklə, ancaq istənilən halda problemin hərbi yolla həllini tapmağa çalışacaq". Virtualaz.org xəbər verir ki, belə rəylə İrəvanda Regional Araşdırmalar Mərkəzinin direktoru Riçard Kirakosyan 1in.am saytına Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında son hadisələri və danışıqları şərh edərək deyib.

"Azərbaycan yaxın aylarda hücum keçəcək" - İrəvanda müharibə həyəcanı

Düşmən apreldə görüşlərinin ağır psixoloji təsirindən çıxma bilmir; erməni ekspertdən öz xalqına xəbərdarlıq: "Gələn dəfə itkilərimiz daha çox olacaq"; azərbaycanlı ekspertlər: "Ermənilərin narahatlığı boşuna deyil, vəziyyət hər an nəzarətdən çıxma bilər, çünki..."

"Ehtimal ki, Azərbaycanın hücumu yaxın aylarda olacaq, bunu çəkəndirmə mexanizmlərinin qıtlığı nümayiş etdirir, yeni Azərbaycanı hücumdan çəkəndirmə heç nə yoxdur. Rusiya, ABŞ və Fransa kimi güclü dövlətlərin həmsədrlik etməsinə baxmayaraq, Minsk Qrupunun imkanları məhduddur, onların münaqişənin özüne və münaqişə tərəflərinə çox az təsir rıçaqları var" - erməni ekspert deyib.

Kirakosyanın fikrincə, Azərbaycanın yenidən hücumu keçib bir-iki rayonu qaytarmaq istəyəcək. Çünki apreldə görüşlərində Azərbaycanın əsl məqsədi strateji planda "zəbt olunmuş ərazilərin geri alınmasından daha çox Dağlıq Qarabağın özünə yönəlmişdi". "Ola bilsin Minsk Qrupu və xüsusən də Rusiya Ermənistan təzyiqlərini göstərsin ki, 1-2 rayonu Azərbaycana qaytarmaq lazımdır" - Kirakosyan əlavə edib

"Ermənistanın Rusiya ilə hava hücumundan vahid müdafiə sisteminin yaradılmasına dair sazişi ratifikasiya etməsi Qarabağda yeni müharibənin başlanması riskini artırır". Bunu isə Ermənistanın direktoru, qərbbeyilli ekspert Ara Papyan deyib.

"Bu saziş Ermənistanı zəiflədir. Azərbaycanın böyük aviasiyası var, ancaq apreldəki 4 günlük müharibə zamanı istifadə etmədi. Çünki bizim güclü havadan müdafiə sistemimiz var. Qarşıya vəzifə qoyulub ki, bizim bir daha HHM sistemimiz olmasın, artıq Qarabağın da özünün HHM sistemi yoxdur. Azərbaycanın gələn dəfə müharibədə aviasiyadan istifadə edəcək və bu da bizim itkilərimizin sayını artıracaq" - Papyan İrəvanda keçirdiyi mətbuat konfransında deyib.

Hesab olunur ki, bununla Rusiya Ermənistanın anti-Rusiya ovqatını səngitmək, ermənilərin "xilaskarı" olduğunu nümayiş etdirmək istəyir. Ancaq danışıqlar dönməyən vəziyyəti dövlətin işğalçı ölkənin hava məkanında hərbi təlimlər keçirməsi istənilən halda Azərbaycanı razı sala bilməz.

Hərbi ekspert, ehtiyatda olan polkovnik-leytenant Üzeyir Cəfərov ermənilərin narahatlığını təbii sayır: "Bu gediş və belə münasibətlə mən Qarabağ münaqişəsinin yaxın perspektivdə həll olunacağına inanmıram. Çünki aprelin əvvəllərində cəbhədə baş verən məlum silahlı toqquşmalardan sonra gözləmək olardı ki, beynəlxalq qurumlar, xüsusən də Rusiya tərəfi işğalçıya, nəhayət, başa salmağa çalışacaq ki, belə vəziyyət uzun müddət davam edə bilməz. Amma indi Rusiya ortalağa hansısa bir sənədi atıb və onun ətrafında guya müzakirələr aparılır. Mən düşünürəm ki, bu sənədin də reallaşması, əvvəla, mümkün olmayacaq və reallaşacağı ərafda yenə ortalağın qarışdırılacağına şahid olacağıq. İndi prosesə Fransa tərəfi qoşulub və guya Parisdə keçiriləcək görüşdə də hansısa ciddi məsələlər müzakirəyə çıxarıla bilər. Bu, sadəcə, vaxt itkisi demək olacaq və nəticəsi əvvəldən belli olan bir növbəti növbət-

rin yenidən başlanması mümkündür".

Azərbaycan rəsmiləri də savaşa təhlükəsinin aradan qalxmadağı qənaətinədir. "Dünya gördü ki, Dağlıq Qarabağ dondurulmuş münaqişə deyil". Azərbaycanın dövlət rəsmisi Novruz Məmmədov bu fikirləri ANS-ə müsahibəsində deyib. O, qeyd edib ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanmasında son dövrlərdə qeydə alınan canlanmanın bir neçə səbəbi var: "Çoxları belə bir fikir formalaşdırmaq istəyirlər ki, guya Dağlıq Qarabağ dondurulmuş münaqişədir. Lakin son hadisələr zamanı ermənilərin törətdikləri təxribatlarla bağlı dünya gördü ki, bu münaqişə heç də dondurulmuş deyil və birdən-birə alışıb yana bilər".

Xatırladıq ki, hələ 2012-ci ildə Avropa Parlament Ermənistanla münasibətlərinə dair qətnaməsində işğalçı ölkənin qarşısında konkret tələblər qoymuşdu. Sənəddə bildirilirdi ki, Ermənistan çağırışçılarının Qarabağa hərbi xidmətə göndərilməsini dayandırmalıdır. Ancaq İrəvan illərdir ki, beynəlxalq qanunlara məhəl qoymur, Sərkisyan apreldə görüşlərində əldən verdiyi Lələtəpə yüksəkliyinə baxmaq üçün təmas xəttinə qədər gəlir, Qarabağda süni məskunlaşma davam edir. Ermənistan, sadəcə, danışıqlarla Azərbaycanın başını qatmağa, mövqelərini gücləndirməyə, imkan düşəndə qəfil zərbələr endirməyə çalışır. Deməli, savaş qaçılmaz olacaq...

Kaş müxalifət də müğənnilər qədər ziyanlı olaydı...

Hüseyinbala SƏLİMOV

Bilmirəm, bu yazı ünvanına çatacaq, ya yox? Amma heç vaxt adları hallandırmayı sevməmişəm. Elə bəzilərinin istədikləri də odur ki, onların adı hallansın. Fəqət, mənə elə gəlir ki, bəzi adamlar elə doğrudan-dogruya UNUDULMAĞA layıqdırlar və UNUDULMALIDIRLAR! Bu, həm də bizim onlara edə biləcəyimiz ən BÖYÜK YAXŞILIQ olardı. Bəli, biz köhnə saman içi eşləmirik və bu adamlara, sadəcə, UNUDULMAQ şansı veririk.

O illərin - hərəkət illərinin üstündən az qala 30 il keçib. Etiraf edirəm ki, çox ağırlıdır xatırlamaq onları. Ona görə ki, çox müxtəlif adamlar və çox müxtəlif məqsədlər vardı o proseslərdə...

Yox, heç vaxt bəziləri kimi "Yumruq kimi bir olmalıyıq!" sözlərini çeynəməyi sevməmişəm, həmişə anlamışam ki, nə qədər müxtəlif insan varsa, bir o qədər də müxtəlif baxış və yanaşma olmalıdır...

Amma kimlər yox idi o proseslərdə? Və bu adamlar nələr demirdilər? Bu gün bəlkə də onlara elə gəlir ki, hamı bütün bunları unudub. Yox, heç də belə deyil! Onda deyilənlər və edilənlər birçə - birçə gündəliklərimizdə, qeydlərimizdə və yaxud da ki, yaddaşlarımızda həkk olub!..

Bəli, deyirdik Laçında kabab yeyəyeyik! Digərlərimiz ərz edirdi ki, Şuşa işğal olunsaydı, başımıza güllə çaxacağıq! Qeyrlərimiz də buyururduq ki, bəs mən filan yerdən salamat qaçıb qurtarmışam, buna görə də mənə qəhrəman deməlisiniz!..

Laçında kabab yeyə bilmədik! Şuşa da elə... Məcbur olub bir ara "qəhrəman" dediyimiz adamlarımız da oldu, amma min şükür ki, biz desək də, millət bunu qəbul etmədi, öz qəhrəmanlarını da yaxşı tanıdı, elə o birilərini də...

O dövrün demək olar ki, bütün tədbirlərində, xüsusən də mitinqlərində iştirak edirdim. Hərəkətin irili-xırdalı hər iclasından, hər mitinqdən sonra mən elə bil qocalırdım... Daim özüm-özümdən soruşurdum ki, İlahi, bu məntiqlə və bu siyasi təfəkkürlə bunlar ölkəni hara sürükləyir?..

Bəli, o dövrün siyasi palitrası, siyasi çarları çox kontrastlı idi. Yumşaq şəkildə yalnız belə demək olardı... Amma həmin siyasi palitra, o dövrün siyasi prosesləri və "qəhrəman"ları haqqında ən düzgün yozumu elə Əbülfəz bəy özü vermişdi. Qərər, bir dəfə dedi ki, deməli, bir kişinin evi yanır. Camaat ora-bura vurmuxur və hamı da nəse etməyə çalışır, amma kişi özü bir tərəfə çəkilib xısın-xısın gülmür... Camaat qayıdır ki, a kişi, axı, sənənin evi yanır, nəyə gülürsən? Kişi qayıdır ki, düzdür, ev yandı, amma içindəki bit-birə də yandı...

Bəli, Əbülfəz bəy beləcə demişdi... Düşünürəm, buna nəse əlavə etməyin və daha nəse də deməyə çalışmayın heç bir mənası yoxdur. Hətta bu, tamamilə artıqdır da... Çünki "ev"inin içini hamı başqalarından daha yaxşı bilir...

Yox, hər şeyi qara rəngdə verməyin də tərəfdarı deyiləm. Hətta yeri gələndə o proseslərin təəssübünü də hamıdan çox çəkirəm... Məsələn, mən ilk hərbi paradı və yaxud da ilk və təəssüf ki, son olan hərbi uğurları necə unuda bilərəm?..

Amma bir ölçü və meyar da olmalıdır. Ziyamız xeyrimizdən qat - qat çox oldu. Ona görə də düşünməməliyik ki, insanlar bu gün hansı səbəblərdənsə susursa, deməli hər şeyi unudublar və yaxud da deməyə sözləri yoxdur...

Həm də mənim üçün həmişə bir məsələ xüsusilə önəm kəsb edib. Daim özümdən soruşuram ki, bu illər ərzində sənənin siyasi missiyan nə olub?..

Daim də özümə cavab verirəm ki, mən müxalifəti ölkə üçün ZİYANSIZ etməyə çalışmışam, çünki həmişə belə düşünmüşəm ki, əgər XEYİR verə bilmiriksə, heç olmasa, elə edək ki, ZİYAN vurmayaq! İstəyirsiniz, mənə qınayın, amma ən böyük "qüsür"üm o olub ki, heç bir vaxt qaragürü-hun XEYİRLİ ola bilməsinə inanmamışam...

Bəli, o illərdə elələrimiz oldu ki, bir insan hərəkətə da, siyasi proseslərə də, elə ölkəyə də nə qədər ZİYAN vura bilirdisə, bundan on qat artığını etdi. Kifayət deyilmi? Yetmədimi?.. Bəlkə də bütün bunlar siyasi sadələşmənin, təcrübəsizliyin nəticəsi idi - bunu da qəbul edə bilərəm. Amma kim bizə haqq verir ki, millətin arzuları ilə, hətta tələyə oynayaq? Biz millətin arzularını onun gözündə qoyduq, peşman etdik milləti! Yetmədimi?..

Sonda isə deyirəm ki, kaş, hamı bu ölkə üçün də, insanlar üçün də elə müğənnilər qədər ziyanlı olaydı! Müğənnilərdən can qurtarmağa nə var ki?! Uzağı kanalı çevirirsən...

Yay ayları həmişə siyasi baxımdan qeyri-aktiv olur. Seçki ili olmayanda isə passivlik daha qabarıq müşahidə edilir. Belə bir durumda müxalifət partiyalarının da aktiv fəaliyyəti görünür. Partiyaların fəaliyyəti davam etdirib etdirmədiyini, tətillə çıxıb-çıxmadıqlarını araşdırırdıq.

dövrə isə təbii olaraq intensivlik azalır. Müsavat Partiyası da bərpa olunduğu gündən bəri ardıcıl siyasi fəaliyyət göstərir. Yeni siyasi partiyanın fəaliyyətinin intensivliyi fəsillərə görə yox, siyasi dövrlərə görə artıb azalır".

Vətəndaş və İnkişaf Partiyasının sədri Əli Əliyev də tətillə çıxmadıqlarını və fəaliyyətdə olduqlarını dedi: "Siyasi fəaliyyətə"

şəkilatlaşma işləri aparılır: "Razıyam ki, yay aylarında siyasi passivlik hökm sürür. Həm də nəzərə alsaq ki, tək yay aylarında yox, adi zamanda belə müxalifət düşərgəsinin fəaliyyəti görünməz dərəcədə zəif olub, o zaman indiki hal anlaşılırdır. Bu həmçinin müxalifətin siyasi səhnədəki rolunun zəifləməsi və təsir imkanlarının minimuma enməsi ilə də birbaşa bağlıdır.

də davam edir və daha da dərinləşib. Mən deməzdim ki, bu hadisə bizim partiyanın fəaliyyətinə ciddi problemlər yaradıb. Əslində indiki zamanda partiyadaxili məsələlərimizi həll etmək, təşkilati işlərlə məşğul olmaq üçün daha çox vaxt var. Amma bu arada istirahətə də müəyyən vaxt ayrılacaq. Eyni zamanda hesab edirəm ki, bu süstlük uzun müddət davam

Müxalifət partiyalarında yay sindromu...

Sönük siyasi vəziyyət partiyalara necə təsir edib?

ADP-nin rəhbərliyi, İdarə Heyətinin bütün üzvləri Ramazan ayı başlayandan məzuniyyətə buraxılıb. Demokratların tətili bu gün başa çatır. Bu barədə ADP sədri Sərdar Cəlalov bildirdi. Onun sözlərinə görə, iyulun 6-dan hər kəs partiyadakı işinə qayıdacaq: "Biz hökumətdən qanunlara əməl edilməsini tələb edirik, ilk növbədə özümüz qanunun tələblərini yerinə yetirməliyik. Əmək Məcəlləsinə görə, vətəndaşların, işçilərin istirahət-məzuniyyət hüququ var. Həmin hüquq insanlara ildə bir aylıq məzuniyyət imkanı yaradır. Biz həmişə qanunun bu tələbini yerinə yetirərək partiyanın rəhbərliyini məzuniyyətə buraxırıq. Bu hüquq vermədiyimiz təqdirdə biz qanuna zidd getmiş olarıq. İyulun 6-dan məzuniyyət başa çatır və İdarə Heyətinin üzvləri öz fəaliyyətinə başlayacaqlar. Vaxtılı-vaxtımda iclaslar keçiriləcək, ölkədə və dünyada baş verənlər müzakirə ediləcək, münasibət bildiriləcək. Partiyamız normal iş ahəngi davam edəcək".

Müsavat Partiyası başqanının müavini Elman Fəttah bildirdi ki, təmsil etdiyi partiya fəsilin hansı olmasından asılı olmayaraq fəaliyyətinin davam etdirir və tətillə çıxmayblar: "Dünyanın heç yerində siyasi partiyalar rəsmi tətillə getmir. Eyni zamanda bütün dünyada siyasi fəaliyyət seçkilər dövründə intensiv olur. Seçkilərə"

yetə kifayət fəaliyyət növüdür. Burada istirahət olursa da, nəzərə çarpır. Müasir kommunikasiya imkanları istənilən vaxtda prosesləri operativ izləməyə imkan verir. Lakin Azərbaycan siyasətinin özəl xüsusiyyəti də mövcuddur. Hakimiyyətin siyasəti nəticəsində siyasi fəaliyyət əsasən demək olar ki, virtual məkana köçüb. Seçki olmadıqda isə yay mövsümündə bir qədər də intensivlik enir. Belə süst siyasi mühit iqtidarın idarəçilik düşüncəsinə mütənəssibdir. Təbii ki, onsuz da məhdud olan siyasi trayektoriya yay mövsümündə bir qədər də kiçilir. Minimal da olsa partiyaların fəaliyyəti olmalıdır. Çünki partiya canlı orqanizmdir. Onun fəaliyyətini yavaşlatmaq mümkündür, lakin tam hərəkətsizlik yolverilməzdir".

AĞ Partiyasının sədri Tural Abbaslı isə bildirdi ki, qurultayları yenidən keçirilib və hazırda

Ancaq bizim fəaliyyətimizdə indiki məqamda yay amili rol oynamayacaq. Çünki AĞ Partiya olaraq biz hələ ki təşkilatlaşma mərhələsindəyik. Yeni bu fəaliyyət əsasən partiyadaxili proses sayılır. Bundan başqa, partiyanın bəzi hüquqi məsələlərlə bağlı həllini gözləyən problemləri də var. Çalışacağıq bu aylardan səmərəli istifadə edək ki, artıq sentyabrda daha hazırlıqlı şəkildə proseslərə qoşula bilək. Odur ki, partiya olaraq yay tətillərinə getmək kimi bir planımız yoxdur. Ola bilər ki, ayrı-ayrı üzvlər qısa müddətə istirahətə gedə bilərlər. Ancaq struktur şəkildə tətildən söz gedə bilməz".

AMİP katibi Elşən Mustafayev isə yay aylarında siyasi səhnədə daha dərin bir süstlüyün olmasından gileyləndi: "2015-ci il parlament seçkilərindən dərhal sonra ölkənin siyasi həyatında süstlük yarandı. İndi

edə bilməz. 2010-cu il seçkilərindən sonra belə süstlük yaşanmamışdı. Əksinə, bəzi məsələlərdə aktivlik seçkidən sonra daha güclü idi. 2015 seçkiləri kampaniyası istər namizədlərin aktivliyinə, istərsə seçicilərin fəallığına görə indiyə qədər olan seçkilər içərisində ən zəif idi. Sözsüz ki, belə seçkilərdən sonra süstlüyün olması da gözlənilən idi. Bunun səbəbini iqtidarın güclü olması ilə əlaqələndirmək doğru deyil. Çünki əslində iqtidar əvvəlki illərlə müqayisədə daha zəifdir. Ölkədə iqtisadi çətinliklər, devalvasiya, neftin qiymətinin aşağı düşməsi səbəbindən çoxlu iş yerlərinin bağlanması, əhalinin gəlirlərinin azalması fonunda dünyanın heç yerində güclü iqtidar olmaq mümkün deyil. Sadəcə, Azərbaycan müxalifətinin ciddi işlər görmək iqtidarında olmaması və ya bunu istəməməsi səbəbindən anormal bir süstlük davam edir. Müxalifət partiyaları rəhbərlərinin əksəriyyəti yalnız bir-birlərini hədəfə almaqla məşğuldurlar. Hesab edirəm ki, uzun bir müddət zamanda ölkənin müxalifəti adına iddia edən və bunu monopoliyada saxlayan liderlərin, partiya rəhbərlərinin siyasi səhnədən çəkilməsi qaçılmazdır. Ölkədə siyasətlə məşğul olan kifayət qədər gənc perspektivli, savadlı kadrlar var ki, onlar bu missiyanı artıq öz üzərlərinə götürməlidirlər".

□ Etibar SEYİDAĞA

"Azadlıq"ın direktorunun izlənməsinə səbəb nədir?

Faiq Əmirov DİN-ə müraciət edib; qəzet direktoru mühacirətə gedəcəyi ilə bağlı yayılan xəbərlərə aydınlıq gətirdi

"Azadlıq" qəzetinin direktoru Faiq Əmirovun naməlum şəxslər tərəfindən izlənməsi barədə xəbərlər yayılıb. Bu barədə jurnalın öz məlumat yayıb. O bildirdi ki, iyulun 2-də öz maşını ilə işə gələn qara rəngli, 90 CD 674 nömrə nişanlı "Hundai Accent" markalı avtomobillə təqib olunduğunu müşahidə edib.

Avtomobildekilər F.Əmirovu bütün hərəkət trayektoriyası üzrə izləyiblər, F.Əmirov dayananda isə dayanıb onu gözləyiblər. Direktor bu xəbəri yay-

dıqdan sonra sosial şəbəkələrdə müxtəlif iddialar səslənib.

Əmirovun xaricə mühacirətə getmək fikrində olduğu, bunun üçün bu tipli xəbərlər ortaya atıldığı deyilir.

Təqib olunması və barəsində səsləndirilən iddialarla bağlı F.Əmirovun mövqeyini bildirdi: "Məni təqib edənlərin hökumət adamları, yaxud hansısa cinayətkar qrupun üzvləri olduğunu bilmirəm. Ona görə də DİN-ə müraciət etdim ki, məsələni araşdırsınlar və mənə dolğun məlu-

mat versinlər. Məni təqib edən avtomobilin rəngi, seriya nömrəsinə kimi nazirliyə məlumat verməmişəm. Heç bir şübhəm yoxdur. Çünki qəzet işçiyəm və qəzetin yayımı ilə məşğulam. Başqa işlərim olmadığına görə hadisə ilə bağlı təxminlərim də yoxdur. Çox güman ki, bunlar siyasi fəaliyyətimlə bağlıdır".

Qəzet direktoru mühacirətə gedəcəyi ilə bağlı iddialara da aydınlıq gətirdi: "Bunlar yalnız informasiyalardır. Azərbaycanı çox istəyirəm, heç yerə getmək fikrim yoxdur. Heç vaxt da belə ucuz souldardan istifadə etməyərəm. Bu tipli sayıqlar yayanlara deyirəm ki, gedin, işinizlə məşğul olun, boş-boş şeylərlə məşğul olmayın. Xaricə getmək fikrim yoxdur, bundan sonra da düşünürəm. Qəzet səviyyəsinə də rəsmi şəkildə DİN-ə müraciət edəcəyik ki, tədbir görsünlər. Çünki həyatıma təhlükələr var".

□ Cavanşir ABBASLI

Türkiyə ilə Rusiya arasında "Su 24" insidentinə görə qırılmış münasibətlər sürətlə bərpa olunmaqdadır. Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın rusiyalı həmkarı Vladimir Putinə ünvanladığı məlum məktub və bundan az sonra iki prezident arasında baş tutan 45 dəqiqəlik telefon danışığının ardınca əlaqələr təzədən canlanmağa başlayıb.

Bura gözlənilmədiyi kimi, həm iqtisadi-ticari və turizm, həm də siyasi-diplomatik sahələr üzrə əməkdaşlıq daxildir. İki ölkənin xarici işlər naziri - Mövlud Çavuşoğlu və Sergey Lavrovun son Soçi görüşü isə prosesə əlavə təkan verib. Diqqətçəkici məqam həmçinin odur ki, münasibətlərin daha tez və geniş həcmdə bərpasında hər iki tərəf eyni dərəcədə maraqlıdır və bu yöndə intensiv səylər davam edir. Beləcə, tərəflər 7 aylıq böhran dövrünün yaratdığı neqativ nəticələri qısa zamanda aradan qaldırmağa, vurduğu qarşılıqlı yaralanı sağaltmağa çalışır.

Aradakı qırılmış etimadı bərpa etmək və möhkəmlətmək üçün isə yeni əməkdaşlıq sahələrinin yaranması da istisna deyil. Bu sahələrdən biri İŞİD terror təşkilatına qarşı birgə mübarizəni əhatə edə bilər. Xüsusən də İstanbul hava limanındaki son qanlı terror aktı və bu aktın arxasından İŞİD-in çıxması belə əməkdaşlıq formatını zəruri edir.

***

Maraqlıdır ki, məhz bu arada Türkiyə xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğlunun adından bəyanat yayılıb ki, onun ölkəsi İncirlik hərbi bazasını Rusiyaya təqdim etməyə hazırdır. Virtualaz.org bildirir ki, xəbəri TRT telekanalı verib. Nazirin sözlərinə görə, İŞİD terror təşkilatı ilə mübarizə çərçivəsində Türkiyə bu təşkilatla qarşı mübarizə aparın hər bir ölkə üçün həmin bazanı istifadəyə verib. Türkiyə

XİN rəhbəri adından o da qeyd edilir ki, İŞİD hamının düşmənidir və onunla mübarizə birlikdə aparılmalıdır.

İŞİD doğrudan da hamının düşmənidir, hətta bir-biri ilə yaxşı münasibətdə olmayan ölkələrin də. İncirlik bazasının Rusiya üçün də uzun açıq elan edilməsi isə faktiki, İŞİD-ə qarşı yeni bir cəbhənin açılması - Türkiyə-Rusiya ittifaqının yaranması anlamına gəlir. Belə bir cəbhənin açılması ən çox Türkiyənin strateji maraqlarına uyğundur və terrorla mübarizədə qardaş ölkəyə bir sıra əlavə və mühüm üstünlüklər qazandırır bilər.

Unutmayaq ki, Türkiyə İŞİD terroru ilə mübarizənin ön cəbhəsindədir və öz xalqının təhlükəsizliyi üçün bütün mümkün və qeyri-mümkün vasitələrə əl atmağa məhkumdur. Bundan başqa, Türkiyə ərazisində xeyli sayda Rusiya vətəndaşı var və turizm mövsümü ilə bağlı onların sayı dəfələrlə artacaq. Ankar və Moskva onların təhlükəsizliyinin təmin olunmasında eyni dərəcədə maraqlıdır.

Ankaranın əlavə üstünlüklərinə gəlincə, təhlükəsizlik eksperti İlham İsmayıl görə, ərəb dünyasından sonra İŞİD sıralarında ən çox Rusiya vətəndaşları təmsil olunur və həmin şəxslərin içərisində Rusiya xüsusi xidmətinin əməkdaşları da var, onlardan mühüm informasiyalar alınır.

"Şimali Qafqazdan, Rusiyanın müxtəlif yerlərindən xey-

İŞİD-ə qarşı yeni cəbhə - Türkiyə-Rusiya ittifaqı

Artan terror hədələri tərəfdaşları müttəfiqə çevirir; düşməne qarşı ortaq mübarizənin zəruriliyi iki regional gücü tezliklə bir araya gətirə bilər...

li sayda adam İŞİD-in içərisindədir. Bu terror təşkilatının daxilində Moskva informasiya ötürənlərinin olması birmənalıdır. İkinci yandan, Rusiya kəşfiyyatı həmişə güclü olub. İstər sovet dövründə, istərsə də indi bu belədir. Keçmiş kəşfiyyat məktəbi hesab olunan KKB-nin prinsip və sistemləri indi də davam etdirilir və bu da dünyanın

ən güclü kəşfiyyat sistemlərinin biridir" - ekspert bildirir.

Bu mənada İŞİD-ə qarşı Türkiyə-Rusiya ittifaqının yaranması Ankaraya sözügedən terror təşkilatı və onun gələcək planları haqda müfəssəl və qiymətli kəşfiyyat məlumatlarının əldə edilməsinə yardımçı olardı. Eyni zamanda o halda Türkiyə ilə Rusiya arasında

etimad atmosferi təbii ki, güclənərdi.

Bu da öz növbəsində bir sıra böhranlı və mübahisəli məsələlər, xüsusən də Suriya və Qarabağ məsələsində iki dövlətin ortaq mövqədən çıxış etmək imkanlarını genişləndirirdi. Çünki konfliktli məsələlərin həlli üçün birgə işbirliyinə ən böyük maneə qarşılıqlı etimadın zəifliyi və ya yoxluğu idi. Əksinə, əməkdaşlıq formatlarının və uzlaşma nöqtələrinin çoxluğu etibar və inamı artırır amildir.

İŞİD-ə qarşı Türkiyə və Rusiyanın təmsilində yeni mübarizə formatı yəqin ki, Qərbi, ABŞ-ı da məmnun edəcək. Ona görə ki, bu ittifaq onun da maraqlarına zidd deyil. Hər necə olmasa, Krıma görə Moskva qarşı sanksiyalar tətbiq edən ABŞ və Avropa Birliyi də terror təhlükəsinə qarşı mübarizənin şiddətlənməsinə və İŞİD-in kökünün

kəsilməsinə çalışır...
***

Yazı hazırlanarkən, İncirliklə bağlı Türkiyənin Rusiyaya təklifinə Rusiyanın ilkin reaksiyası bəlli olub. "Əlbəttə ki, bu, mühüm bəyanatdır və onu həqiqi siyasi, həm də hərbi planda lazımı qaydada təhlil etmək gərəkdir. Bunu da bizim müvafiq xidmətlərimiz edəcək", - deyər Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov qeyd edib.

Ən sonda isə bəlli oldu ki, əslində söhbət İncirlik bazasının Rusiya üçün də açılmasından yox, İŞİD-ə qarşı Rusiya ilə Türkiyənin birgə əməkdaşlığından gedir. Bu barədə dünən günün sonunda Mövlud Çavuşoğlu danışıaraq məsələyə aydınlıq gətirib. "Birgə mübarizə üçün İncirlik bazasından istifadədən hələlik söhbət getmir" - Türkiyə XİN başçısı vurğulayıb.

□ Analitik xidmət

Ermənistanda anti-Rusiya meyilləri artır - Azərbaycanda isə...

Ermənilər rusalardan qopurlar; təcavüzkar ölkədə Türkiyə ilə barışıq yolunda olan Rusiyaya qarşı münasibət tamam dəyişib

Son aylarda Ermənistanda anti-Rusiya təbliğatı güclənib. Tarixdə indiyə qədər görünməmiş dərəcədə güclü olan bu təbliğatın tərəfdarlarının da sayı getdikcə artmaqdadır. Buna səbəb isə aprel döyüşlərində darmadağın olan ermənilərin şimal qonşumuzdan gözlədikləri dəstəyi ala bilməmələridir.

Ötən həftə Rusiya ilə Türkiyə arasında tarixi barışıq yolunda atılan önəmli addımlar da təcavüzkar ölkədə rəsmi Moskva ilə olan nifrəti daha da çoxaldı. Artıq açıq şəkildə Rusiyanın əleyhinə tənqidlər, təhqirlər səslənməyə başlayıb. Görünən odur ki, erməni hökuməti də yavaş-yavaş Rusiyadan qopub, İrana, eləcə də Vatikanə tərəf meyl edir. Bunu dövlətlər arasında bir ayda cərəyan edən hadisələrdən sezməmək mümkün deyil.

Məsələnin görünən tərəfi odur ki, bütün tarix boyu daim rusların dəstəyi ilə məkrli siyasətlərini həyata keçirməyə çalışın, bu dəstəyin nəticəsində

türklərə bəla olan, məhz rusların arxalarındakı dəstəyini hiss edərək Azərbaycan torpaqlarını işğal edən, bu ərazilərdə qondarma dövlətlərini quran ermənilər bir anda Rusiyanı silə biləcəklərini bürüzə verdilər. Maraqlıdır ki, ermənilərdən fərqli olaraq, başımıza gələn oyunların birbaşa iştirakçısı olmasına baxmayaraq, Azərbaycanda daim şimal qonşumuza qarşı münasibət stabil olub. Yəni nə nifrət, nə də rəğbət bəsləyənlərin münasibəti o qədər də güclü olmayıb. Bunu ölkəmizdə rus dilində danışanların, eləcə də çoxsaylı rusdilliliklərin sayından açıq şəkildə duymaq olur. Hətta aylar öncə Rusiya

prezidenti Vladimir Putin Azərbaycanda rus dilinə önəm verildiyini vurğulayaraq, yaradılan şəraitə görə ölkə başçısı İlham Əliyevə təşəkkür etmişdi.

Politoloq Qabil Hüseynli Ermənistanda Rusiyaya qarşı nifrət toxumlarının cücərməsinə bu cür aydınlıq gətirdi: "Bu, erməni xislətidir. 2500 il ərzində bunların dövlətçiliyi olmamışdı. Məskunlaşdıqları yerlər bəlli ərazilər deyildi. Məhz Rusiyanın sayəsində Türkmənçay və Güllüstan müqavilələrinə əsasən, Pyotrun vəsiyyətinə uyğun dövlət qurdular. Rus ordusunun köməyi ilə təkə Dağlıq Qarabağı deyil, onun ətraf rayonlarını da istila etdilər. Ruslar bu qədar ermənilərə yardım etdilər, onlara dövlət qurdular, dəfələrlə pulsuz silah ötürdülər. Kredit adı altında bu prosesin dəfələrlə şahidi olduq. Amma indi Ermənistanda anti-Rusiya

meyillərinin artması mənə təəccüblü gəlir. Bəzən mənə belə düşüncə yaranır ki, bu hər iki tərəfdən əvvəlcədən razılaşdırılmış ssenariyə və hər iki tərəf gözəl rol oynayır. Məqsəd də Dağlıq Qarabağ probleminin həlli üçün Azərbaycana sərf etməyən variantı bizə qəbul etdirmək ola bilər. Türkiyə ilə Rusiyanın münasibətləri yaxşılaşdıqdan sonra ermənilər dəli olublar. Rusiyaya qarşı siyasət idarə edilən forma alıb. İş o yerə çatıb ki, Vladimir Jirinovski deyir ki, türklər bizə qədər bilməyən ermənilərdən daha yaxın dost olacaqlar. Halbuki dünənə qədər bu şəxs türkləri təhqir edirdi. Bu bir faktır ki, Ermənistanda anti-Rusiya meyilləri güclənib. Bunun kökündə xəstə təxəyyülün məhsulu olan müxtəlif miflər dayanır. Azərbaycana Rusiyanın silah satması, eləcə də Qarabağ problemini bizim xeyrimizə həll edəcəyi ilə bağlı Ermənistanda fikirlər dolaşır. Düşünmürük ki, silahları bizə pulla, onlara isə pulsuz satırlar. Problemin həlli istiqamətində isə Rusiyanın irəli sürdüyü təklif bizə sərf etmir. Ermənilər haqqında müfəkkirlərin dediklərinin hamısı doğrudur. Bu baxımdan onların ruslara qarşı münasibətlərinin dəyişməsi mənə təəccübləndirmir. Onlar yaxşılaşmağa öyrəşiblər".

Qabil Hüseynli:
"Ermənistanda bu siyasət idarə edilən forma alıb"

Politoloq Azərbaycanda Rusiyaya münasibətin stabil olmasının səbəblərindən söz açdı: "Bu, Azərbaycanın siyasi rəhbərliyinin yeritdiyi siyasətlə bağlıdır. Rusiya ilə yaxın qonşuluq. Bu dövlətin regionun ən güclü ölkəsi olduğunu dana bilmərik. Dünyada gedən siyasi proseslərə təsir etmək gücündə olan dövlətdir. Bu ölkə ilə dost olmaqdan başqa çarəmiz qalmayıb. Tale bizi Rusiyaya qarşı yaxşı münasibətə məhkum edib. Bu həm də Azərbaycan xalqının tolerantlığından irəli gəlir. Sovet dövründə, indinin özündə xalqımız Rusiyaya qarşı daim humanist mövqə sərgiləyib. Bu gün Azərbaycanda keçmiş postsovet ölkələrinin hamısından daha çox rus yaşayır. Azərbaycan rus dilinin,

adət-ənənələrinin qorunub saxlanıldığı bir məkandır. Azərbaycanda bir çoxları başa düşür ki, Rusiya ilə yaxın münasibətlər ölkəmizin siyasəti baxımından çox önəmlidir. Rusiyada 2.5 milyondan çox azərbaycanlı yaşayır. Onların hər biri Azərbaycanda yaşayan ailələrinə maddi köməklik göstərə bilərlər. İçərilərdə dövlətə xeyri dəyən azərbaycanlılar da var. Taleyimiz Rusiyadan bir növ asılı kimi görünür. Əlaqələrin qırılmasının bizə heç bir xeyri ola bilməz. Xalqımızın humanistliyi, ruslara olan münasibəti, dövlətin bu yöndə apardığı siyasət hər iki ölkə arasında münasibətlərin yaxşı olmasına yardımçı olur".

□ Cavansir ABBASLI

Gənc kəşfiyyatçıların nümayişi

Samir SARI

Bizdə belə bir yanlış təsəvvür var ki, bir çox şey-səy şeylər, gicqulu olaylar yalnız bizim ölkəmizdə baş verir. Elə deyil, əziz həmvətənlər, YAP-çıların sözü olmasın, rüşvət Amerikada da var.

Yox, burda söhbət rüşvət və korrupsiyadan, eləcə də ölkəmizin növbəti dəfə korrupsiya reytinginin yüksək pillələrində qərar tutmasından getmir.

Söhbət varlı kastaya (özüm "zümərə" yox, "kasta" yazıram ki, cümlə daha cazibədar olsun) məxsus insanların hər bir balalarının iştəklərindən gedir.

Biz elə bilir ki, yalnız bizim oliqarxadələr yeyib-içib şəllənir, orda-burda dava salır, camaatın anasına, bacısına sataşır və sair və ilaxır qələtlər qarışdırırlar.

Heç demə, dünənə qədər mədəniyyət beşiyi saydığımız, əbədi səadətimize ona bağlı olduğumu hesab etdiyimiz ölkədə - Rusiyada da xeyli hər bir gədə ("pasan") varmı.

İki həftə öncə varlı rus pasanları Moskvada elə bir hərəkət ediblər ki, Rusiya cəmiyyəti hələ də onlardan danışır. At ürəkü örkən aparıb. Hiddətlənənlər var.

Məsələ belə olub: Federal Təhlükəsizlik Bürosunun (sovet vaxtının KQB-si) akademiyasının məzunları yığıb "Məzun günü" keçiriblər və hərəyə bir "Mercedes Galendevagen" minib paytaxtın küçələrində şütüyüblər, parad keçiriblər.

Cavanlıq halıdır. Bu yaşda adamın beyni qan olur, özünü xəlyayiqə göstərmək, "belədə bu cür oğlanlar var" deyər hay-qırmaq, bəzən isə anqırmaq istəyir.

Amma bunlar, Allah qoymasa, kəşfiyyatçıdırlar axı. Təzəcə leytenant rütbəsi alıblar və bu gün-sabah təyinat yerinə gedib kəşfiyyatçılığa başlayacaqlar.

Bildiyiniz kimi, kəşfiyyatçılıq konspirativ peşədir. Kəşfiyyatçı olan oğlan hərəkət ətrafdakılardan fərqlənməsin, təvazökar olsun, heç yeri gələndə də "mən filan işdə işləyirəm" deyər vəsiqəsini camaatın gözüne soxmasın.

Məsələn, Rusiyanın hazırkı prezidenti Putin gəncliyində təvazökar kəşfiyyatçı olub, adi adamlardan fərqlənmirmiş. Hətta o vaxt ABŞ prezidenti Ronald Reyqan Moskvaya gələndə və şəhəri çıxıb gəzəndə Qırmızı meydanı qarşısına "sadə rus xalqının nümayəndəsi" kimi məhz Putini çıxarıblar.

Bu baxımdan "Galendevagen" karvanıyla parad, nümayiş, şou təşkil etmək kəşfiyyatçıya yaraşmazdı.

İkincisi isə, ictimaiyyət sual edir, 21-22 yaşlı məzunlarda 200 min dollar hardandır ki, ölkənin bu kasıb vaxtında adama bir bahalı maşın alıblar. Əlbəttə, bu hələ maaş cədvəlinə qol çəkməmiş pasanların qazancıyla alınan maşınlar deyil. Bunları uşaqların vəzifəli, pullu ataları (ya da mamaları) alıb.

Ancaq ictimaiyyət yenə narazıdır, deyirlər, nə oldu, bütün pulluların züryətləri niyə məhz kəşfiyyatçı olmaq istəyirlər, niyyətləri nədir.

Biz heç, amma ruslarda, oxumuş adamların sözü olmasın, bir stereotip var, hesab edirlər ki, kəşfiyyatçının əli təmiz, beyni soyuq, ürəyi isti olmalıdır və daima millətin, dövlətin təhlükəsizliyini düşünməlidir. "Bahalı maşınlar sürən, villalarda yaşayan oliqarx balaları vətən-filan düşünmərləri?" - deyər kasıb rus ziyalıları belə bir ritorik sual qoyur və ona bu cür erotik cavab alırlar: "İdte na yuq".

Yaxşı ki, bizim oliqarxadələrin heç də hamısı kəşfiyyatçı olmaq, milli təhlükəsizlik sferasında çalışmaq istəmirlər. Bizimkiler daha ağıllıdır, çoxu diplomat olmaq istəyir.

Allah tərəfi, diplomatlıq kəşfiyyatçılıqdan yaxşıdır. Durub agent "verbovat" eləyib, casus dalına düşməkdənsə, Avropanın cənnət ölkələrində toxunulmaz-toxunulmaz gəzmək daha yaxşı deyilmə? Maaşı maaş, hörməti hörmət, perspektivi perspektiv, ən ümdeyi də "Galendevagen" sürəndə gözə görünmür, ajiotaj doğurur.

İndi bir sabiq FTB generalı deyir ki, o pasanları kəşfiyyata buraxmaq olmaz, onları peşələrinin bütün postulatlarını pozub, ona xəyanət ediblər. Amma bu hökumət adamlarının vecinə deyil, onlar hesab edir ki, köhnə postulatlar cəhənnəmə olsun, müasir dünyadır, uşaqlar indi də cavablıq eləməyib, nə vaxt edəcəklər.

Hazırda Rusiyada mübahisə gedir. Axırda ya pasanların poqonlarını yolacaqlar, ya da hamısına yaxşı iş verəcəklər. Qoy bizim oliqarxzadə diplomatlarımız ağıllı olsunlar. "Məzun günü" keçirəndə görüş yerinə hamılıqca eyni maşında gəlməsinlər. Bunun "Ferraris" var, "Buqatti"si var, "Maybaks"ı var, "Lombarcini"si var. Hərəsi öz zövqünə uyğun maşında gəlsə, tədbir də səs-küy doğurmaz.

Devalvasiyadan sonra yaranan dollar kreditləri problemi həll olunmadan qalmaqdadır. Dəfələrlə ekspertlər, hətta deputatlar təkliflər versələr də, hökumət və aidiyyəti qurumlar problemin həllində maraqlı görünmürlər.

Son olaraq bildirilir ki, millət vəkilləri Vahid Əhmədov və Əli Məsimlinin dollar kreditləri ilə bağlı Milli Məclisin sədrinə, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İqtisadi islahatlar üzrə köməkçisinə və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası Direktorları Şurasının sədrinə göndərdiyi təklif müzakirə olunacaq. Dollar kreditlərinə güzəşt edilməsi ilə bağlı prezidentin iqtisadi məsələlər üzrə köməkçisi Natiq Əmirovla görüş keçiriləcək. V.Əhmədov bildirib ki, dollar kreditləri ilə bağlı görüş keçiriləcək: "Bu məsələ birgə müzakirə olunacaq. Görüş bir qədər yubanır. Güman edirəm ki, görüş yaxın günlərdə baş tutacaq. Təbii ki, əsas müzakirə mövzusu dollar kreditlərinə güzəştə bağlı olacaq".

Ekspert Əkrəm Həsənov məsələ ilə bağlı musavat.com-a açıqlamasında bildirib ki, dollar kreditləri ilə bağlı güzəşt edilməsi real deyil: "Problemin müsbət yolla həllinə ümid azdır. Hökumətdən, aidiyyəti qurumlardan kömək olacağı gözlənilir. Artıq yaydır, nə yayda, nə də ümumiyyətlə, ilin ikinci yarısında dollar kreditləri ilə bağlı yaranan problemin həll olunacağını gözləmirəm. Heç bir addım atılmayacaq. Çünki faktiki olaraq hökumət buna münasibət bildirib ki, birmənalı olaraq dövlət bu sahədə kömək etməyəcək və güzəştlər əhaliyə banklar tərəfindən edilə bilər. Amma banklar da o güzəştləri etməyəcək. Çünki bank rəhbərləri ötən illərin gəlirlərini çoxdan çıxarıblar, dağıdıblar. Yəni buna görə bankların da bu dəqiqə həmin kreditlər üzrə güzəşt etmək ehtimalı yoxdur. Buna görə əhalinin yalnız bir yolu var ki, kütləvi şəkildə birləşərək banklara qarşı məhkəmə prosesləri aparsınlar. Borc ödəyər bilməyən vətəndaşlar ödəməsinlər. Ödəyər bilən də borcunun düzgün hesablanmasıdan sonra ödəsin.

Dollar kreditləri - təklif var, ümid yox...

Ekspertlər çıxış yolu kimi kütləvi şəkildə məhkəmələrə müraciət etməyi məsləhət görürlər...

bildirib ki, problemlə kreditlər deyildəndə daha çoxdur: "Bəzi banklarda bu cür kreditlərin həcmi 40-50 faizdir. Hətta bizdə məlumatlar var ki, bəzi banklarda bu rəqəm 60 faizə yaxındır. Bu, bütünlüklə bank sistemi üçün problemdir. Ona görə biz dəfələrlə mətbuatda təkliflər verdik ki, bu problem həll olunmalıdır. Bu problemi yaradan başlıca səbəb xarici valyutada götürülmüş, bu günə qədər qaytarılmayan kreditlərdir. Devalvasiya nəticəsində vətəndaşın aldığı borc iki dəfə artıb, vətəndaş bunu ödəmək iqtidarında deyil. Problemlə kreditlərin həcmi getdikcə artır. Bu sahədə çox ciddi problemlər var".

Ekspertin sözlərinə görə, Mərkəzi Bankın rəhbərliyi, Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının rəhbərliyi oturma düşüncəli və hökumət qarşısında çox ciddi, əsaslandırılmış təkliflərlə çıxış etməlidirlər: "Bu problem çözülməyə, vəziyyət daha da pisləşəcək. Bank sistemi faktiki olaraq iflic vəziyyətdədir, özünü tamamilə itirib. Məsələnin həllinin başqa yolu yoxdur. Biz dəfələrlə təklif etdik, yəne edirik. Bu məsələnin həllinin yeganə düzgün yolu Mərkəzi Bankın daxili borclanmaya getməklə xarici valyutada götürülən kreditlərin məzənnə fərqini banklara ödəməsidir, bu, ən yaxşı yoldur. Banklar da eyni keçmiş kreditlərin daha çox olduğunu qeyd edirlər. Məsələn, "Moody's" beynəlxalq reyting agentliyi hesab edir ki, Azərbaycan banklarında bu, kredit portfelinin 20 faizini təşkil edir. MB-nin məlumatında isə problemlə kreditlər 7,4 faiz göstərilir.

Ekspert Fikrət Yusifov məsələ ilə bağlı musavat.com-a

□ Rəy RƏFİYEVA

Xarici dövlətlərin Azərbaycana nə qədər borcu var?

Xarici dövlətlərin Azərbaycana borcu barədə statistika aparılırmı? Transparency.az ölkənin hazırda nə qədər alacağı olduğunu öyrənmək üçün Maliyyə Nazirliyinə müraciət edib.

İyulun 4-də nazirlikdən rəsmi müqavilələr, eləcə də tələfdaş dövlətlərin Azərbaycana verdiyi zəmanət əsasında ölkənin maliyyə və iqtisadi subyektləri arasında bağlanmış müqavilələrə əsasən həyata keçirilir".

Transparency.az bildirir ki, Maliyyə Nazirliyi vaxtaşırı Azərbaycanın xarici dövlət borcu haqqında hesabat yayır. İyunun 14-də yayılan son rəsmi məlumatla görə, 1 aprel 2016-cı ilə Azərbaycanın xarici dövlət borcu 7 milyard 448,7 milyon ABŞ dolları (11 milyard 486,6 milyon manat) həcmində olub. Ölkənin xarici borcunun həcmi 5 il əvvəl, 1 yanvar 2011-ci ilə 3 milyard 857,3 ABŞ dolları təşkil edib.

Xarici dövlətlərə borc verilməsi bilavasitə hökumətlərə

Bir il sonra rəqəm 4 mil-

yard 816,7 milyon ABŞ dollarına (3 milyard 788,3 milyon manat) yüksəlib.

2013-cü ildə xarici dövlət borcu 5 milyard 708,4 milyon ABŞ dollarına (4 milyard 481,1 milyon manat) qalxsa da, 1 yanvar 2014-cü ilə olan hesabata görə, 4 milyard 753,2 mil-

yon manata enib.

Maliyyə Nazirliyi 1 oktyabr 2015-ci ilə xarici dövlət borcunun 6 milyard 730,9 milyon ABŞ dolları olduğunu bəyan edib.

Bu ilin ilk ayına borc 163,4 milyon dollar artaraq 6 milyard 894,3 milyon dollara yüksəlib.

Avropa İttifaqının (Aİ) Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi Herbert Zalber bu ay Azərbaycana səfər edəcək. Bu barədə "Trend"ə H.Zalber özü məlumat verib. O, səfərin dəqiq tarixini açıqlamayıb. Xüsusi nümayəndə Bakıda bir sıra yüksək səviyyəli görüşlər keçirəcək, tərəflər Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanmasını müzakirə edəcəklər.

Avropa təhlükəsizliyinin əsas elementləri kimi qəbul olunursa, bu bizim üçün daha önəmlidir. Çünki biz Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı bu prinsipləri tələb edirik. Bu müddəaların yer tapması bizim üçün daha vacibdir. Ərazi bütövlüyü ilə bağlı bilirsiniz ki, bundan ən çox zərər çəkən bizik. Sərhədlərin toxunulmazlığına gəldikdə də bizim sərhədlərimiz Ermənistan tərəfindən po-

mır və qəbul etmir. Strategiyada Azərbaycanın da qoşulduğu "Şərq tərəfdaşlığı" proqramının iştirakçısı olan ölkələrlə gələcək münasibətlərin konturları da əksini tapıb. Sənəddə bildirilir ki, Avropa Birliyi öz şərq qonşularının dayanıqlığının gücləndirilməsini dəstəkləyəcək və onların AB ilə bağlı siyasətlərini sərbəst müəyyənəşdirmək hüququnu müdafiə edəcək. Bu cümlə

Ş.Cəfərli qeyd etdi ki, bu məqam Azərbaycanın regional və global miqyasda təhlükəsizliyin təmin olunması məsələsinə yanaşması ilə tam üst-üstə düşür. Lakin onun fikrincə, əlbəttə ki, önəmli olan sənədlərdə yazılanlardan çox onların real həyatda necə tətbiq olunmasıdır: "BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri başda olmaqla, Azərbaycanın maraqlarına uyğun çoxlu sayda

Rus turistlər Türkiyəyə axısır - şok rəqəmlər, ilginç gəlişmələr

Onlar daha öncə sifariş etdikləri Misir, Yunanıstan turlarını ləğv edir, Türkiyəyə son bir neçə gündə maraqlar 60-70 faiz artıb

Rusiyanın Türkiyə ilə bağlı turizm qadağasına son verməsindən sonra ilginç yeniliklər baş verir. Məsələn, Rusiya vətəndaşları Türkiyəyə gətirilməsinin ardınca turizm operatorları Türkiyə turlarının satışına başlayıblar. Yaxın günlərdə ilk qrupun Türkiyəyə gəlməsi gözlənilir.

Bəzi şirkətlər bazar ertəsi günü çarter reysləri üçün gözləmə mövqeyindədir. Xüsusən iyul ayında Türkiyəyə çoxlu sayda rus turistinin axın etməsi gözlənilir. Rusiya mətbuatında yer alan xəbərlərdə isə qeyd olunur ki, ölkədə tam bir "Türkiyə coşması" yaşanır. "Moskovski Komsomolets" qəzetinin yazdığına görə, Türkiyəyə turların gəlmə tələbi artıb. Türkiyəyə gələn həftədən etibarən başlayacağı ilə bağlı xəbərlər dezinformasiyadır. Çünki Putinin "Qadağa ortadan götürüldü" açıqlamasını verdiyi günün səhəri ilk qruplar Antalyaya uçub.

Rusların turpiketlərini araşdırdıqları önəmli qaynaq olan yandex.travel saytı isə qadağa ucbatından statistikasını gətirməyən Türkiyənin son 24 saatda rus turistlərinin tərcih etdiyi ölkələr sırasında birinci olduğu qeyd olunub. Turoperatorların Türkiyəyə turpiket təklifləri son üç gün içində dörd dəfə artıb.

Rusiyadan Türkiyəyə çarter aviareyslərinin iyulun 7-də bərpa olunacağını isə Türkiyə Mülki Aviasiyasının baş direktoruna istinadən yayıblar. İlk məlumatda qeyd olunmuşdu ki, çarter reysləri iyulun 7-də bərpa olunacaq, 17 reys həyata keçiriləcək.

Rusiya Turoperatorları Assosiasiyasının direktoru Maya Lomidze bildirib ki, bu qərardan sonra Türkiyəyə getmək istəyən turistlərin müraciətləri 10 dəfədən çox artıb.

Qiymətlərə gəlinə, Rusiyadan Antalyaya 7 gecə - 8 gün, bilet və hotel daxil, turpiketinin qiyməti orta hesabla 40 min rubldur (600-650 dollar). Xatırladaq ki, Rusiyadan Türkiyəyə gələn turist sayı 2016-cı ilin ilk 6 ayında 83 faiz azalıb.

Rusiyanın "Kommersant" qəzeti isə yazır ki, hazırda ruslar tərəfindən alınan turpiketlərin 35 faizi Türkiyə istiqamətindədir. Turoperatorlar isə Rusiya Aviasiya Xidmətinin rəsmi qərarından sonra çarter reys proqramlarının işə salınacağını deyir. Hazırda turizm agentliklərinin əsas problemi Türkiyəyə səyahət etmək üçün üçüncü bir ölkə üzərində səyahət turları alan rus vətəndaşlarıdır. Rusiyanın Turoperator Assosiasiyasının direktoru Mayya Lomidze hazırkı situasiyanın gözlənilən olduğunu deyib. Bununla belə, M.Lomidze bildirib ki, sorğuların yüksək faizinə baxmayaraq, insanlar daha öncədən bron etdikləri turları ləğv edəcəkləri təqdirdə yüksək məbləğdə cərimə ödəyəcəklərini bilirlər. Buna görə də əksəriyyəti üçün bu, o qədər də sərfəli deyil.

"RIA Novosti"nin xəbərinə görə, rusiyalı turistlərin bir hissəsi hələ də gözləmə mövqeyindədir. Üstəgəl, qardaş ölkədə tez-tez baş verən terror olayları da turistlərin gözüni bir qədər qorxudur. Turpiketlərin qiyməti isə keçən illə müqayisədə bir qədər yüksəkdir.

"Onlayn Tur" kampaniyasının nümayəndəsi İqor Blinov deyib ki, elə ötən cümə, Ərdoğanın məlum üzrxahlığından sonra Türkiyədə istirahət etmək istəyən rusların sayında 6.7 faiz artım olub. Şənbə günü isə Türkiyəyə turpiket satışlarının həcmi 38.8, bazar günü 35.6 faiz olub. Ümumilikdə isə bu il Türkiyəyə satılan turpiketlər ötən illə müqayisədə 40 faiz artıb.

Turoperator Anna Podqornaya isə deyir ki, hazırda ən böyük problem Misir və Yunanıstana tur alan rusiyalıların onu Türkiyə turları ilə dəyişmək istəməsidir. Turizmçilər hesab edir ki, bu, gözlənilən situasiya idi. Türkiyəyə maraqlı müstəqil turistlər arasında da artıb. "Aviasales"dən verilən məlumata görə, Moskva-Antalya reysi üzrə bilet satışı 30, Moskva-Istanbul reysi üzrə isə 25 faiz artıb.

"Momondo" təşkilatının apardığı rəy sorğusunda məlum olub ki, bazar günü ilə müqayisədə bazar ertəsi Türkiyəyə bilet sifarişləri 59.67 faiz olub. "Skyscanner"dən isə bildirilib ki, Türkiyənin istirahət bölgələri ilə bağlı axtarış sorğularının sayı 2.3 dəfə artıb.

□ Sevinc TELMANQIZI

Avropada Azərbaycanla bağlı mühüm sənəd hazırlanır

Şahin Cəfərli: "Avropa Birliyi postsovet respublikalarının Rusiyanın təsir dairəsindən çıxmasına dəstək verəcək"

Qeyd edək ki, H.Zalber Azərbaycana sonuncu dəfə aprelin 15-də səfər edib.

Bu arada Avropa İttifaqının hazırladığı "Qlobal strategiya" adlı sənədin Qarabağ məsələsinin həllinə əlavə şanslar açdığı barədə fikirlər səslənməkdədir. "Bakı Xəbər" qəzeti Avropa İttifaqının xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Federika Mogerinin Brüsseldə təqdim etdiyi "Aİ-nin Qlobal strategiyası" barədə məqalədə yazısında bu barədə xəbər verib. Sözügedən sənəddə deyilir ki, dövlətlərin suverenliyi, müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü, sərhədlərin toxunulmazlığı və mübahisəli məsələlərin sülh yolu ilə həlli Avropa təhlükəsizliyinin əsas elementləridir. "Bu prinsiplər həm daxilə, həm də Aİ sərhədlərindən kənarında bütün ölkələrə tətbiq olunur. Amma Avropada sülh və sabitlik artıq mövcud deyil. Rusiyanın beynəlxalq hüquq normalarını pozması və Ukraynada sabitliyi pozması, Qara dəniz regionunda həlli uzadılmış münaqişələr Avropa'nın əsas təhlükəsizlik qaydaları üçün çağırış olaraq qalır", - Aİ-nin "Qlobal strategiyası"nda daha sonra bildirilir. Təqdim olunan yeni strategiyada yer tapan müddəaların Azərbaycan üçün hansı əhəmiyyətini olduğu barədə sualı cavablandırır.

AMİP-in sədr müavini Elşən Mustafayev bildirib ki, təqdim olunan yeni strategiya sanki Azərbaycanın boyuna biçilib: "Dövlətlərin suverenliyi, müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü, sərhədlərin toxunulmazlığı və mübahisəli məsələlərin sülh yolu ilə həlli

zuluh. Münaqişənin sülh yolu ilə həllinə də biz tərəfdaş və uzun illərdir bu mövqeyi konstruktivliyimizlə sübut edirik. Ancaq özünü Avropa'nın bir parçası sayan Ermənistan nəinki bu müddəalara əməl etmir, onu kobud şəkildə pozur. Deməli, bizim əlimizə daha bir fürsət düşmüş olacaq. Aİ-dən öz strategiyasına əməl etməyi tələb etməklə Ermənistanı küncə sıxmış olacağıq. İstənilən halda, Magerinin açıqladığı müddəaların bizə yalnız xeyri var. Yəqin ki, Aİ də gələcəkdə öz prinsiplərinə sadıqlıq nümayiş etdirmək üçün həmin müddəaların bərqərar olmasına çalışacaq".

Politoloq Şahin Cəfərli "Yeni Məsavət"ə bildirdi ki, Avropa Birliyinin xarici siyasət və təhlükəsizliklə bağlı yeni qlobal strategiyasını ümumilikdə müsbət və Azərbaycanın maraqlarına uyğun sənəd kimi qiymətləndirmək olar: "Ən vacib məqamlardan biri ondan ibarətdir ki, Avropa Birliyi postsovet məkanında Rusiyanın hegemonluğunu tanı-

birbaşa Rusiyaya aiddir və diplomatik dildən tərcüməsi budur ki, Avropa Birliyi postsovet respublikalarının Rusiyanın təsir dairəsindən çıxmasına dəstək verəcək. Bu ərazilər, Orta Asiya da daxil olmaqla, AB-nin iqtisadi maraqlarının olduğu zona elan edilir".

Politoloq qeyd etdi ki, təşkilatın sənədindəki başqa bir istiqamət təhlükəsizliklə bağlıdır: "AB öz coğrafi qonşularında və qonşu elan etdiyi regionlarda siyasi sabitliyin, iqtisadi rifahın və demokratik azadlıqların təmin olunmasında maraqlıdır. Yəni AB özünü dinc, sabit, demokratik zolaqla əhatələmək istəyir və bu strategiyanın təməl məqsədlərindən biri də budur. Təbii ki, bizim üçün ən önəmli məqam dövlətlərin ərazi bütövlüyü, suverenliyi və sərhədlərinin toxunulmazlığı prinsipinin Avropa təhlükəsizlik siyasətinin əsas elementləri elan olunmasıdır. Bu məsələdə AB üzvü olan və olmayan ölkələr arasında fərq qoyulmur və həmin prinsip AB xaricindəki ölkələrə də şamil edilir".

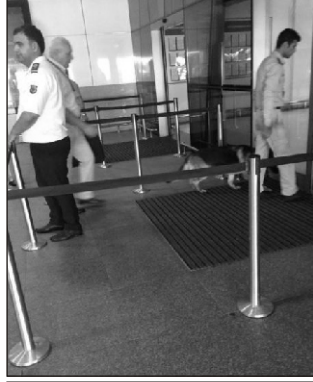
beynəlxalq sənəd göstərmək olar, lakin onların icra vəziyyətini hamımız bilirik. Beynəlxalq sənədlər nə qədər gözəl yazılsa da, onların icrası məsələsində real siyasət anlayışı, gündəlik maraqlar, geosiyasi rəqabətdən qaynaqlanan məsələlər ön plana çıxır. Bunun nəticəsində eyni problemlərə münasibətdə fərqli standartlar tətbiq olunur. Məsələn, elə açıqlanan son strategiyada Ukraynaya birmənalı dəstək yer alıb. AB Krimin qanunsuz ilhaqını və Ukraynanın şərqi-dəki durumu qəbul etmədiyini qətiyyətlə vurğulayıb və Rusiyanı beynəlxalq hüquq pozmaqda ittiham edib, bunu Avropanın təhlükəsizliyinə açıq təhdid kimi qiymətləndirib. Azərbaycana münasibətdə isə bu yanaşma yoxdur. Təbii ki, Ukraynanın AB-nin bilavasitə sərhədində yerləşməsi və orada baş verənlərin Avropanın təhlükəsizliyinə birbaşa təsir göstərməsi, eləcə də Ukraynanın AB ilə assosiasiya sazişi imzalayaraq qərbyönlü seçim etməsi də bu məsələdə rol oynayır. Lakin istənilən halda separatizmə münasibət birmənalı və AB-nin sənədlərində yazıldığı kimi olmalıdır. İkili standart siyasəti AB-nin nüfuzuna zərbə vurur. Azərbaycan AB ilə ikitərəfli dialoqda bu məsələni qaldırmalıdır".

Güman ki, Avropa İttifaqının (Aİ) Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi Herbert Zalberin Azərbaycan səfərində də bu sənəd ətrafında müzakirələr aparılacaq və rəsmi Bakı öz tərəfindən təkliflərini irəli sürəcək.

□ Cavid TURAN

Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanında təhlükəsizlik tədbirləri gücləndirilib. Aeroporta gələn avtomobillərin və sərnişinlərin yoxlanılması qaydaları dəyişdirilib. Bu yeniliklərdən narazı olanlar da var, razı olanlar da...

Məlum olduğu kimi, son bir neçə ildə "İslam dövləti" yaratmaq adı ilə meydana çıxan İŞİD terror qruplaşması dünyanın bütün ölkələrini təhdid etməkdədir. ABŞ, Fransa, Almaniya, Belçika, Türkiyə kimi ölkələrdə bir neçə dəfə qanlı terror planlarını həyata keçirən İŞİD üzvləri xeyli sayda günahsız insanın ölümünə səbəb olublar.

Dünyanın əksər ölkələrində tərəfdarları, havadarları olan bu qruplaşma üzvləri ilə mübarizə aparmaq olduqca müşkül məsələyə çevrilib. Əsas hədəf olaraq insanların sıx olduğu hava limanlarını, metroları, ticarət və əyləncə mərkəzlərini seçən terroristlər sonuncu dəfə Türkiyədə Atatürk Hava Limanında terror aktı törədildilər. 45 günahsız insanın ölümü ilə nəticələnən bu hadisədən Türkiyə başda olmaqla, İŞİD təhdidi ilə üz-üzə qalan bütün ölkələr nəticə çıxardılar. Artıq Atatürk Hava Limanında təhlükəsizliyin təmin olunması xüsusi təyinatlılara tapşırılıb, mühafizə xidməti-

nin əməkdaşlarının sayı artırılıb. Qonşu ölkədəki bu olay Azərbaycanda da böyük üzüntü və həyəcanla qarşılandı. Həm də ona görə ki, İŞİD təhlükəsi Azərbaycanın bir addımına qədər gəlib çıxıb. Məlum məsələdir ki, Azərbaycandan da xeyli sayda şəxs adicəkilən qruplaşmanın sıralarına qoşulmaq üçün Suriyaya gediblər. Onlar arasında ölənlərlə yanaşı, ya oradakı vəziyyətdən narazı qalıb, ya da fərqli məqsədlərlə Azərbaycana geri qayıdandan da var. Hazırda hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları tərəfindən həbs edilən onlarla İŞİD üzvü məhkəmə qarşısına çıxarılıb...

Türkiyədəki terror hadisəsindən sonra Azərbaycanın ən böyük hava limanı olan Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanının necə qorunduğunu, təhlükəsizlik tədbirlərinin artırılıb-artılmadığını görmək üçün oraya yollandıq. Əvvəlcə onu xatırladaq ki, musavat.com olaraq Belçikada

Bakı hava limanında yeni qaydalar

Təhlükəsizlik tədbirləri görünməmiş həddə gücləndirildi

hava limanında baş verən terror olayından sonra da "Bakı Beynəlxalq Hava Limanı necə qorunur" başlıqlı yazı dərc etmişdik. Müşahidələrimiz, gördüklərimizi belə qələmə almışdıq: "Təhlükəsizlik tədbirləri o qədər güvənli şəkildə deyil. İstənilən şəxs avtomobil ilə və ya hava limanına gələn avtomobillə buraya gələ bilər. Sərnişinlərlə yanaşı kənar şəxslər də aeroport ərazisində və terminallarda rahat şəkildə gi-

rib-çıxa bilər".

Bu dəfə gördüklərimiz isə çox fərqlidir. Müşahidə etdiklərimizin sırf təhlükəsizlik məqsədi ilə atılmış müsbət addımlar olduğunu deyə bilərik.

İndi girişdə avtomobillər yoxlanılır. Hava limanına daxil olarkən ödəniş edən sürücüləri polis əməkdaşları sorğu-sual edərək nə məqsədlə gəldiklərini qısa söhbət zamanı soruşur. Avtomobilə gözücu nəzər yetirilir və çantalar-

da nə olduğu soruşulur.

Biz isə aeroporta şəxsi avtomobilə yox, "BakuBus" avtobusu ilə yollanmışdıq. Girişdə avtobus nəzarətçilər tərəfindən "dayan" əmri ilə saxlanılır. Ancaq əvvəllər bu avtobuslara baxış keçirilmir, birbaşa aeroporta buraxılırdı.

Avtobusa hava limanının təhlükəsizlik idarəsinin bir əməkdaşı daxil olur və sərnişinləri diqqətlə süzərək arxa oturmaqalara qədər gedir. Təhlükəsizlik xidmətinin əməkdaşı özü üçün şübhəli hesab etdiyi çantaları əlindəki xüsusi cihazla göstərərək içində nə olduğunu soruşur. "Şəxsi əşyalar" cavabını aldıqdan sonra bu yoxlama bizim və avtobusdakı digər sərnişinlərin təccüblü baxışları ilə başa çatır. Və biz yolumuza davam edirik. Bəziləri "guya yoxladılar" eyhamını da atdılar...

Terminal qarşısındakı narazılıq

Hava limanının ərazisinə daxil olduqdan sonra qarşılaşdığımız fərqli mənzərələrdən biri xeyli sayda insanın beynəlxalq uçuşların həyata keçirildiyi I terminalın qarşısında toplaşması idi. Sonradan bunun təhlükəsizlik məqsədi ilə atılmış bir addım olduğunu öyrənirik. Yuxarıda qeyd etmişdik ki, əvvəllər hər kəs terminallara daxil ola, sərnişinləri yola sala və ya qarşılaya bilərdilər. Bu zaman içəriyə gələn kafelərdə oturmaq imkanı da var idi. Ancaq indi tamamilə fərqlidir.

Beynəlxalq terminala yalnız uçuş bileti olan sərnişinlər buraxılır. Onlar terminalın çöldə pasportlarını və biletlərini təqdim edərək terminala daxil ola bilərlər. Sərnişinlər arasında bunu narazılıqla

qarşılayanların sayı az deyildi. Yoxlama işlərinin çöldə, günün altında aparılması xeyli insanı narazı salmışdı. Yaxınlarını yola salmağa gələnlər isə terminala buraxılmamalarından gileylənirdilər.

Sərnişinlər arasında Daşkəsən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Əhəd Əliyev də gözümüzə deyir. Yoxlama təccüblə qarşılayan Ə.Əliyev icra başçısı olduğunu deyir və vəsiqə göstərir. Hava limanı əməkdaşlarından biri ona yoldaşlıq edir və terminalın içərisinə dəvət edir. İcra başçısı ilə olduğunu deyən bir nəfər də onlarla birlikdə içəri daxil olur.

I terminalın çıxış qapısının qarşısı isə daha izdihamlı görünür. Çünki burada gələnləri qarşılayan xeyli sayda insan, taksi sürücüləri, turizm şirkətlərinin əməkdaşları var. Onların bəziləri günün istisindən qorunmaq üçün kölgəli yerlərə çəkilsə də əksər insanlar istidə çöldə gözləmək məcburiyyətində qalırlar. Çünki burada gözləmə yeri yoxdur. Narazı insanlara bunun təhlükəsizlik məqsədi ilə edildiyi deyilirdi. Ancaq yayın istisində, günün altında gözləyənlərə bunu izah etmək o qədər də asan olmurdu.

Hər bu yeniliyi görənlərdən bir neçəsi "yoxlayın, keçək içəridə gözləyək. Bu istidə də günün altında qalmaq olar?" deyərək narazılıqlarını bildirir.

Eyni vəziyyət ölkədə xil uçuşların həyata keçirildiyi II terminalda qismən müşahidə olunur. Hava limanının təhlükəsizlik xidmətinin əməkdaşlarının terminal ərazisində xüsusi təlim görmüş itlərlə yoxlama aparması da diqqətimizdən yayınmır.

Təhlükəsizlik xidmətinin əməkdaşlarından birindən bu tədbirlərin görülməsinə nə zaman başlanıldığını xəbər alırıq. Atatürk Hava Limanında yaşanan hadisədən sonra belə bir tapşırığın verildiyini deyən aeroport əməkdaşı şəxsi heyətin sayının artırıldığını da bildirdi.

□ İlkin MURADOV
□ Fotolar müəllifindir

Qohum evliliyi Azərbaycanda da qadağan oluna bilərmi?

Tacikistanda yaxın qohumlar arasında nikaha girməyə qadağa qoyulması ilə bağlı qanun qüvvəyə minib. "Vətəndaş vəziyyəti aktlarının dövlət qeydiyyatına alınması" qanununa qəbul edilən düzəlişə əsasən yaxın qohum evlilikləri Tacikistanda artıq qadağandır. Bununla yanaşı, nikaha girməzdən öncə gənclər pulsuz tibbi müayinədən keçməli. VVAQ orqanları isə tibbi arayış olmadan nikah mərasimini təşkil edə bilməyəcəklər. Qeyd edək ki, Tacikistanın səhiyyə və sosial müdafiə naziri Nusratullo Salimzoda yaxın qohumlar arasında nikahdan çoxlu sayda əlil uşaqların dünyaya gəldiyini bildirib.

Azərbaycanda da qohum evliliklərinin sayının çoxluğu danılmaz faktır. Son illərdə əlil uşaqların sayında da artım müşahidə edilir ki, bunun əksəriyyətinin səbəbi məhz qohum evliliyidir. Dövlət Statistika

Əhməd Qəşəmoğlu:
"Əxlaq və mənəvi cəhətdən bu yaxşı əməl deyil"

Komitəsinin məlumatına görə, təkcə 2015-ci ildə ölkədə ilk dəfə sağ-

Adil Qeybullayev:
"Nəslin sağlamlaşdırılması baxımından qohumla evlilik məsləhət görülür"

lamlıq imkanları məhdud hesab edilən 18 yaşadək uşaqların sayı

11,2 min nəfər olub. 2014-cü ildə isə bu rəqəm 8,9 min nəfər olub. Məlumatda bildirilir ki, ilk dəfə əlil hesab edilən 18 və yuxarı yaşda olan şəxslərin sayı ötən il 31,0 min nəfər olub ki, 2014-cü ildə bu göstərici 38,6 min nəfər təşkil edib. Dünyaya gələn uşaqların ən azı 8,4 faizi qohum nikahdan doğulur. Qohum evliliklərdə problemlə uşaqların doğulma riski digərlərinə nisbətən, ikiqat artaraq 8-9 faiz təşkil edir. Alimlərin araşdırmalarına görə, qohum nikahlardan yaranan irsi xəstəliklər arasında əsas yeri talassemiya tutur.

Bir çox ölkələrdə qohum evliliyi qanunla qadağandır. Bəzi ölkələrdə isə qohumla evliliyə müəyyən yaşdan sonra icazə verilir. Məsələn, Amerikanın 50 ştatından 24-də əmi, dayı, xala, bibi uşaqları ilə nikah qanunla qadağandır. 20 ştatda buna icazə verilir. Altı ştatda isə bəzi şərtlər çərçivəsində qohumla nikah bağlaya bilərsiniz.

Məsələn, Arizonada əmi, dayı, xala, bibi uşaqları ilə iki halda evlənməyə bilərsiniz. Yaşın 65-i keçibsə, bir də ki sübut edə bilərsiniz ki, ikinizdən biri sonsuzdur. İllinoisdə bu yaş həddi 50 və daha yuxarıdır. Katolik kilsəsi də xala, bibi, dayı, əmi uşaqlarının nikahını kəsmir. Katolikalara görə dördüncü nəslə qədər evlilik incest, yəni ailə üzvləri ilə nikah sayılır. Pravoslavlarda və protestantlarda da belə nikah qadağandır. Azərbaycanda qohum evliliyinin qarşısını almaq üçün müəyyən qədər maarifləndirmə işi aparılmalıdır, statistika göstərir ki, buna məhəl qoyan yoxdur.

Maraqlıdır, Azərbaycanda da qohum evliliyi qadağan edilə bilərmi?

Sosioloq Əhməd Qəşəmoğlu bu qadağanı Azərbaycanda da tətbiq etmənin vacib olduğunu dedi: "Qohum evliliyi Azərbaycanda da qadağan olunmalıdır. Çünki tibb sübut edir ki, bu fəsadlıdır. Bu, insanlarda nə qədər xəstəlik yaradır. Biz bu qohum evliliyinin nəticəsini bilirik. Buradakı qorxu bir şey deyil, qohumlar evləndikdə onların öz uşaqlarında problem olmasa da, nəvələrində ola bilər. Yəni bu birmənalı olaraq tibb elminin də isbat etdiyi, statistikanın da göstərdiyi bir şeydir. Digər tərəfdən, əxlaq və mənəvi cəhətdən də bu yaxşı əməl deyil. Çünki uşaqlıqdan hər birimizin xalası, əmisi, dayısı qızı olub. Biz hamımız onlara öz bacımız kimi baxmı-

şıq. Birdən-birə bacın kimi baxdığınız adamla evlənməyin özü də insanda, mənəviyyatında müəyyən bir gərginlik, qeyri-adi bir hisslər yaradır. Ona görə də Tacikistanın bu qərarını çox müsbət qarşılayıram. Düşünürəm ki, əgər Azərbaycanda insanları maarifləndirməklə, deməklə başa salmaq mümkün deyilsə, o işlərə qadağa qoymaq lazımdır".

Qohum evliliyinin fəsadlarına gəlince isə tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev nəslin sağlamlaşdırılması baxımından qohum evliliyinin yaxşı olmadığını bildirdi: "Burada söhbət hansı kateqoriya qohumları evlilikdən gədir. Yeni qan qohumları ilə nikah ümumiyyətlə qadağandır. Amma ikinci kateqoriya qohum insanları ailə qurması Azərbaycanda bir ənənədir. Buna qadağa qoyulması dövlət səviyyəsində veriləcək bir qadağa olmalıdır. Hesab edirəm ki, bu məsələ təbliğatla həll oluna daha yaxşı olar. Qohum evliliyinin fəsadları o ola bilər ki, yeni formalaşan uşaq hər iki valideynin genindən götürülür. Qohumlar arasında hansısa xəstəlik və sairə olduqda bu uşağın sağlamlıq gen götürmə imkanını aşağı olar. Bir sıra xəstəliklərin də baş alıb gəlməsinə səbəb budur. Amma yeni bir gen olduqda onun sağlamlıq gen keçmək imkanı daha yüksək olur. Nəslin sağlamlaşdırılması baxımından qohumla evlilik məsləhət deyil".

□ Günel MANAFLI

Kimimiz sadə, kimimiz limonlu, bəzilərimiz çox şirin, bəzilərimiz isə öz stəkanımız olmadan içmirik onu. Hətta armudu stəkanda onun dadının bir başqa olduğunu düşünənlər də var. Söhbət hər birimizin vaz keçilməz içkisi olan çaylardan gedir.

Çoxdan görmədiyimiz dostlarımızla, yaxınlarımızla çay masası ətrafında toplaşmağa daha çox üstünlük verir, çayı hər zaman ən əziz qonaqlarımıza layiq görürük. Yorğunluğumuzu armudu stəkanlara süzülən pürrengi çayla çıxarıq. Bir sözlə, ürəyimiz yananda hər zaman çay içmişik. Buna səbəb çayın xoş dadı, ətri, susuzluğu yatırması və müalicəvi əhəmiyyətidir. Çay yalnız Azərbaycanda deyil, bütün dünyada sevilen içki növüdür. Bu gün dünyada çayın 1500-ə yaxın növü olduğu deyilir. Beş minillik yaşı olan çayın çox maraqlı bir tarixçəsi var. Rəvayətə görə, böyük Çin imperatoru Shen Nungin xidmətçilərindən biri bağçada su qaynadarkən yarpaqlardan biri qaynayan suyun içinə düşür. Bu zaman sudan yayılan qoxu imperatorun çox xoşuna gəlir. Qoxunu bəyənən imperator, yarpaq düşmüş suyun dadına baxır və bunu çox bəyənir. O gündən bəri çay Çin ərazisində, daha sonra isə bütün dünyada əvezolunmaz içkiyə çevrilir. Çayın bugünkü dəmlənmə şəkli isə 4 min il bundan öncə kəşf edilib. Avropalılar isə çayla ilk dəfə 1606-cı ildə tanış olub. Azərbaycanda çay bitkisi ilk dəfə 1912-ci ildə Lənkəran bölgəsinə gətirilərək əkilib. Elə ilk çay zavodu da 1937-ci ildə Lənkəranda tikilib. Bundan sonra Azərbaycanda çayın kütləvi şəkildə istehsalına start verilib. Azərbaycanda çay əsasən Lənkəran, Astara, Masallı və Zaqatalada yetişdirilir.

Bu gün ölkəmizdə müxtəlif növdə və qiymətdə çaylar satılır. Yerli və xarici istehsal olan bu çaylar içərisində Lənkəran çayı birinci yeri tutur. Buta, çiçək və tək yarpaq qruplarına bölünən Lənkəran çaylarının qiyməti də müxtəlifdir. Çoxlu sayda Lənkəran və Astara çayı satılan "Yaşıl bazar" və "Tə-

zə bazar"da qiymətlər müxtəlif idi. Qiymət baha olduğu üçün alıcıların da sayı az idi. Baş çəkdiyimiz hər iki bazarda bizi alıcı zənn edib çayları açıb qoxuladan satıcı çayı tərifləyirdi: "Bunun qoxusuna baxın. Lənkəran çayı heç bir çaya bənzəmir. Dəmlənəndə də bu cür qoxusu qalır. Digər çaylar rəngdən ibarətdir. Ancaq bu çayı içib fincanınızda saxlasanız belə fincanda heç bir çay ləkəsinin qaldığını görməyəcəksiniz".

Doğrudan da qoxusu ilə adamı bihuş edən bu çay digər rənglənmiş və bir müddət qalan kimi zəhər dadan çaylardan fərqli idi. Ancaq çayın 300 qramı 25 manata, kilosu isə 100-200 manat arasında satılır.

Şələlə adlı satıcı alıcının azlığından da gileyləndi: "Alıcılar az olsa da, var. Bu çayı bir dəfə dadan gəlib az da olsa alır. Buket çayından daha çox gül çayını bəyənirlər. Bu çayın xüsusi alıcıları var. Çayın bir kiloqramı 60 manatdır. "Təkyarpaq" çay da bəyənilən çaylar sırasındadır. "Təkyarpaq" çayının quruluşu uzunsovdur. Bu çayı dəmləyəndə yarpaqları açılır. Elə bir görüntü yaranır ki, elə bil bu yarpaqları indicə dərib suya atmışan".

Çay dükənlərində də müxtəlif növ Hindistan, ərəb çayları satılır. 1 kilosu 14 manat 40 qəpiyə satılan Hindistandan gətirilib Azərbaycanda doldurulduğu deyilən Seylon çayının alıcıları onun dadının fərqlənmediyindən gileylənirdilər. Ən yaxşı çayın Hindistan və Çin çayı olduğunu deyən mağaza satıcıları sifarişlə bu çaylardan gətirdiklərini deyirdilər. Amma təbii ki, qiyməti bir qədər fərqli olaraq. Məsələn, siz öz armudu stəkəninizdə daha dadlı və ətirli Çin çayı içmək istəyirsinizsə, çay mağazaları sizin bu istəyinizi reallaşdırır. Təbii ki, çayın vətəni olan Çindən çayın sifariş edil-

Min bir dərdin dərmanı çay:

kilosu 30 minə olanı da var

Tahir Əmiraslanov: "Çayın hansı suda dəmlənməsinin də böyük əhəmiyyəti var"

məsi sizə bir qədər baha, daha dəqiq desək, 30 min manata başa gələcək.

Adının çəkilməsini istəməyən satıcı bu çaylardan sifariş edənlərin olduğunu dedi. O həmçinin daha sərfəli və orijinal Hindistan və digər ölkələrin də çaylarını sifarişlə gətirdiklərini deyirdi. Onların qiyməti isə 600 manatdan başlayırdı.

Qeyd edək ki, çayın haradan gəlməsindən asılı olmayaraq onun dəmlənmə üsulu da dadına təsir edir. Maraqlıdır, ilk baxışdan sadə və asan görünən çay dəmlənməsi əslində necə olmalıdır?

Milli Kulnariya Mərkəzinin rəhbəri Tahir Əmiraslanov çay dəmlənməsində suyun qaynanma prosesinin olduqca əhəmiyyətli olduğunu dedi: "Türk çayına diqqət etmisinizmi, sanki zəqqum dadır. Biz ona öyrəşməmişik. Çayın özündən başqa onun hansı suda dəmlənməsinin də böyük

əhəmiyyəti var. Məsələn, Londonun hər bölgəsi, hər rayonunun suyunu uyğun olaraq xüsusi çay sortları işləyir. Suyun özünün 16 qaynama mərhələsi var. Hər qaynama mərhələsinin öz dadı var. Çünki su hava balansı dəyişməklə suya keçən ekstraktiv maddələrin dadı dəyişdiyi üçün məhlulun, dadın dadı dəyişir. Diqqət etsəniz görərsiniz ki, samovar çayının dadı başqa olur. Amma o biri qaynamalarda çayın dadını tuta bilmirik. Çay dənəsinin nə vaxt, hansı ayda, hansı hissəsinin yığılmasının, günəş şüalarının hansı bucaq altında olmasının çox böyük əhəmiyyəti var. Yığımda hər çay kolundan 3 dənə yarpaq yığımaq olar. Azərbaycanın Astara və Lənkəranda yetişən yerli çayları çox gözəl çaylardır. Yaşıl çay insanlara daha xeyirlidir, nəinki qara çay. Çünki qara çay fermentasiyadan daha çox keçir. Amma yaşıl çay radiasiyanı bə-

dəndən çıxarma qabiliyyətinə malikdir. Yaponlar çayın yarpağının özəklərini çıxarıb yerdə qalanını fermentasiya etmirlər. Onu köklü şəkildə salıb dəmləyib içirlər. Onların bədəndəki radiasiyanın təmizlənməsində onun çox böyük rolu var. Hindistanda da müxtəlif çaylar var. Çox gözəl Çin çayları da olur. Kiloosu 30 min olan çaylar var. Azərbaycanın çay mağazalarında bu çaylardan sifariş verib gətirmək olar. Amma çox bahalıdır".

Elə çay var ki, onun ən yaxşısının ikinci dem olduğunu deyən T.Əmiraslanov çay dəmlənməsinin bir çox növü olduğunu bildirdi: "Çayın dəmlənməsi onun sortundan, suyun qaynama dərəcəsinə asılıdır. Yəni bu o qədər də asan deyil. Çayın dəmlənmə qaydaları da, qabları da, vaxtları da müxtəlifdir. Məsələn, yaşıl çayın ən yaxşı demisi onun ikinci demidir. Çinlilər de-

yir ki, birinci demisi sevgilənə, ikinci demisi özünə, üçüncü demisi isə arvadına var. Amma qara çayı ikinci dəfə dəmləmək olmaz. Yaşıl çayı soyuq da içmək olar, amma qara çayı yox. Qara çay dəmlənən kimi içilməlidir. Qaldısa zəhərdir. Çay üçün suyu ikinci dəfə qaynatmaq olmaz. Su bir dəfə qaynatmalıdır. Çünki orada ağır suyun miqdarı artır, həm də suda oksigenin balansı azaldığı üçün ağac dadı verməyə başlayır. Hər millətə görə də çayın dəmləmə metodu dəyişir. Məsələn, biz Türkiyədə türklərin çayını çox su tökməsək içə bilmirik. Çünki çox acı olur. Amma bu onlar üçün normaldır. Ağız dadları belə öyrəşir. Məsələn, çayı gildən hazırlanmış çay qablarında dəmləyəndə çox gözəl olur. Bu qablarında dəmlənən çay şüşə və demir qablarında dəmlənəndən öz ətri və dadı ilə fərqlənir".

□ Günel MANAFLI
Fotolar müəllifindir

Qalmaqala səbəb olan banka qoymanın faydası və zərəri haqda - həkim rəyi

Ötən həftə sabiq müdafiə naziri Rəhim Qazıyevin ATV-nin efirində kürəyə banka qoyulmasından danışması qalmaqala səbəb olsa da, eyni zamanda bu üsul türkçarə məvzusunun yenidən gündəmə gətirdi.

Məlumdur ki, tibbi bankalardan illərdə istifadə edilir. Lakin indiki dövrdən fərqli olaraq, uzun zaman bankaları xəstələrə bir qayda olaraq həkim təyin edib. Yeni tibb mütəxəssisinin məsləhəti olmadan kürəyə banka qoyulmayıb. Hazırda isə bu üsuldan həkim məsləhəti olmadan istifadə olunur. Bu səbəbdən bəzən "qaş düzəltmək əvəzinə vurub gözü də çıxarırlar".

Tibb ekspertlərinə görə, hazırda kürəyə banka qoyulma

üsuluna az müraciət olunsada onun heçqətən də faydası var və danılmazdır. Belə ki, bankaların təsirindən qan və limfa dövrəni güclənir ki, bunun nəticəsində orqanizmdə olan infeksiya daha sürətlə miqrasiya etməyə (hərəkət etməyə) başlayır və nəticədə orqanizm xəstəliklə daha aktiv şəkildə mübarizə aparır.

Lakin bu üsulun faydası olduğu kimi, ciddi fəsadları da mümkündür. Belə ki, bankaların istifadəsi pnevmoniya zamanı təhlükəlidir və xəstədə

pnevmotoroks (ağciyər toxumasının yırtılması) inkişaf edə bilər. Həmçinin kəskin traxeit, laringit, kəskin və xroniki bron-

xit xəstəlikləri zamanı bu üsuldan istifadə qəti qadağandır. Bankalar müxtəlif şişlər (xoş və bədxassəli) üçün də təhlükə

kəli sayılır. Onun qoyulması bu şişlərin inkişafına təkən verə bilər.

Müxtəlif dermatitlər (dəri iltihabları), dəri infeksiyaları, dəri travmaları zamanı da banka qoyulması fəsadlar yaradır. Və yaxud bankanın bir neçə gün ardıcıl qoyulmasının fəsadları ilə də tanışdır.

Bugünlərdə Türkiyə mətbuatında yayılan məlumata görə, Çində yaşayan 63 yaşlı Li Lin adlı yaşlı şəxs 1 ay müddətində hər gün kürəyinin eyni hissəsinə banka qoydurduğu yerində infeksiyalı qabarcıqlar əmələ gəlib. Burdan da bir nəticə çıxarmaq olur ki, kürəyə tez-tez banka qoymaq dəridə infeksiya və yanıqlara səbəb ola bilər.

Tibbi bankaların fayda və fəsadları ilə bağlı tanınmış həkim, təbii üsullarla müalicə eksperti Seyfəddin Əsəd "Yeni Məsavət"ın oxucularına öz bilgi və tövsiyələrini verdi: "Banka əgər aptek bankası qoyulursa, əvəzsizdir. İnsanlar var ki, bütün həyatları boyu yalnız banka qoymaqla müalicə olunub və heç vaxt iy-

nə-dərmana müraciət etməyib. Belə insanları da tanıyıram. Banka daha çox soyuq-dəymə zamanı qoyulur. Və o da qan dövrəni yaxşılaşdırır, immuniteti qaldırır, bədəni tərlədir və soyuq-dəymə iynə-dərmanlı sağalır. Banka qoyulma o zaman ziyanlı olur ki, insanlar 1 və ya yarım kiloluq bankadan istifadə edir. O da bütün sistemi pozur, onun həyatını heç edir. Bəzən eşidirik ki, "banka qoydu, öldü". Ola bilsin ki, o insanın ürəyində infarkt və ya zəiflik olsun, ona görə də ölümünə səbəb olur. Buna görə də banka qoymağın faydası da, ziyanı da var. Normal qaydada banka qoymağın min illərdəki, öz təsdiqini tapıb. Lakin dediyim kimi, tibbi, aptek bankaları fərqlidir. İndi onu da təkmilləşdiriblər. Bəziləri var ki, yandırmaq qoymurlar, havasını çəkib düyməsini basırırlar, o da çəkir. Və yaxud sürüdülmə yolu ilə - əvvəlcədən kürək nahiyəsini yağlayıb, 3-4 banka qoyub sürüdürlər. Bu da çox gözəl effekt verir və faydalıdır təbii ki".

□ Xəlida GƏRAY

İslandiya haqda nə bilirik?

Futbol möcüzəsi göstərən, balina səsləri çıxaran, 770 müsəlmanın yaşadığı ölkə...

"Avro-2016"da Fransa yığımasına böyük hesabla (5:2) uduzan İslandiya evə döndü. Futbol mütəxəssisləri qeyd edirlər ki, islandlar bu oyunda uduzmasına baxmayaraq, çempionatda tamaşaçılara sözün əsl mənasında futbol möcüzəsi göstərdilər, azsaylı əhalisi isə oyunu birbaşa izləməkdə dünya rekordunu müəyyənləşdirdi. Araşdırmalar zamanı məlum olub ki, çempionatın 1/8 finalında birincilərin qalibiyyəti ilə nəticələnən İslandiya-İngiltərə oyunu zamanı İslandiya əhalisinin 272 min nəfəri, yəni 94 faizi qarşılaşmanı televiziya vasitəsilə izləyib.

Niyə məhz balina səsi?

Dünyanın diqqətini çəkən maraqlı məqamlardan biri isə oyunlarda islandlı azarkeşlərin balinani təqlid edən səslərlə oyunçularına dəstək verməsi olub. Bəs niyə məhz balina səsi?

Sualımıza cavab tapmaq üçün İslandiya ölkəsinin tarixi, mədəniyyəti, yaşam tərzini haqqında kiçik araşdırma apardıq.

İlk öncə onu deyək ki, Atlantik okeanın şimalında yerləşən İslandiya dünyada balina ovu ilə məşğul olan əsas ölkələrdən biridir. Rəsmi məlumatlara görə, təkcə 1986-89-cu illərdə bu ölkədə elmi məqsədlər üçün il ərzində 60 balina ovlanırdı. Nəticədə bu, birlik ölkələrinin kəskin etirazına səbəb olmuşdu və balina ovu sənayesi dayandırılmışdı. 2003-cü ildən isə yenidən elmi məqsədlə bu sənaye bərpa edilib. Bununla da islandlara il ərzində 30 kiçik

zolaqlı balina və 9 finval ovlanmasına icazə verilib. 2006-cı ildə isə İslandiya 60 tonluq finval dışısını ovlamaqla Beynəlxalq balina komissiyasının qanunlarını pozmuşdu. Balinalar ovlanaraq onların piylərindən yanacaq, etindən kolbasa, sümüklərindən A vitamini, beynindən isə hormonlar və insulin hazırlanırdı. Bununla da deyə bilərik ki, balina ovu İslandiya iqtisadiyyatında mühüm rol oynayır. Burdan da islandların matçlarda təsadüfən balina səsləri çıxartmadığına əmin oluruq.

Möcüzəli buzlaqlar və göy qurşaqları ölkəsi

İslandiya həmişə əsrarəngiz təbiəti ilə insanları özünə cəlb edib. Soyuq iqlim qurşağında yerləşən İslandiya istər yayda, istərsə də qışda özünəməxsus təbii gözəlliyə malikdir. Bu gözəlimi məqsədlə bu sənaye bərpa edilib. Bununla da islandların ecəzkar gözəlliyi

onun özünəməxsus iqlim şəraitinə malik olması ilə bağlıdır. Bu ölkədə ən isti aylar iyul və avqust hesab edilir. Ölkənin paytaxtı Reykjavikdə iyul ayında temperatur +20, yanvarda isə 0 dərəcə təşkil edir. Beləliklə də Reykjavik dünyanın ən şimalda yerləşən paytaxtıdır. Ölkə ərazisinin 10 faizi daimi buzlaqlarla örtülüdür. Burada Vatnayekyudl buzlağı Avropanın ən böyük buzlağıdır.

Ölkənin sahil suları müəyyən istisnalarla ilboyu donmur. Bununla belə, İslandiyada hava tez dəyişir və bu da ölkəyə şimaldan və cənubdan gələn hava axınları ilə əlaqədardır. Noyabrın ortalarından başlayaraq, ölkə qaranlıq qər qorur və möcüzəli qütb gecələri başlayır. Bu, yanvarın sonlarına kimi davam edir. Həmin qütb gecələrini izləmək üçün dünyanın dörd bir yanından turistlər axışır.

Cəmi 770 müsəlman...

Statistikaya əsasən, hazırda İslandiyada 330 min əhali yaşayır ki, onun da 95 faizini islandlar təşkil edir. Bundan əlavə, ölkədə islandlara qohum olan danişmarkallı, norveçillər və digər millətlərin də nümayəndələri yaşayırlar. Çox maraqlıdır ki, bu ölkədə çox az sayda müsəlman yaşayır. 2013-cü il statistikasına görə, ölkədə cəmi 770 müsəlman var.

İslandiyada rəsmi dövlət dili islandcadır, ancaq ölkənin hər yerində ingiliscə danışılır. İslandiya prezident üsul-idarəsidir. Burada həm icra orqanları, həm də parlament prezidentə tabedir.

Avropa və digər dünya xalqları ilə müqayisədə İslandiyada soyaddan, ümumiyyətlə, istifadə edilmir.

Burada insanlara ancaq adları ilə müraciət edirlər.

İslandiya necə futbol möcüzəsi göstəricisinə çevrilib?

Çoxlarına da qəribə gəlir, necə olur ki, 330 minlik əhalisi olan bir ölkə Avropa, dünya çempionatlarının seçmə mərhələlərinə keçir, dünyada futbol möcüzəsi göstərə bilir? İslandiyanın uğurlu futbol tarixi nə zaman start götürüb?

Çox maraqlıdır ki, İslandiyada 1998-ci ilədək əhali, xüsusən də gənclər spirtli içkiyə, narkotik maddələrin qəbuluna, siqarete həddən ziyadə meyilli olub. Nəticədə gənclər arasında ölüm sayları hər keçən gün artmış. Qol.az saytının yazdığına görə, bununla bağlı Siqfusson İnstitutu futbolun orta məktəblərdə ayrıca bir fənn kimi tədris edilməsi ilə bağlı dövlət qarşısında məsələ qaldırır və nəticədə ölkədə 8 idman kompleksi tikilir. Getdikcə cırdan ölkədə futbola maraq sürətlə artır. 2012-ci ildə yenidən aparılan sorğu isə artıq heyrət doğurur: 15-16 yaşlı yeniyetmələr arasında spirtli içki qəbul edənlərin faiz göstəricisi 42-dən 5-ə, siqaret çəkənlərin faiz göstəricisi 23-dən 3-ə, narkotik maddələrdən istifadə edənlərin faiz göstəricisi 17-dən 3-ə enir. İnsanların zərərli vərdislərdən əl çəkib futbola maraqlanması sayəsində dövlətin səhiyyə xərcləri üç dəfə azalır.

Son 10 ildə İslandiyada uşaq futbolunun inkişafı üçün 150-dən çox meydança tikilib. Neçə-neçə gənc məşqçi təcrübə toplamaq məqsədilə aparıcı futbol ölkələrinə - Almaniya, İngiltərə, Hollandiyaya göndərilib. Bugünkü İslandiya millisinin bir çox üzvü məhz uşaq fut-

bolu ilə bağlı zamanında verilən doğru qərarın və bu gün də davam etdirilən uğurlu siyasətin nəticəsində ortaya çıxıb.

Bir məqamı da qeyd edək ki, İslandiyada futbol oynamaq müşkül məsələdir. Buna səbəb isə ölkənin iqlimidir. Futbol mövsümü burada cəmi 4 ay çəkir. Daha

sonra isə İslandiyanı qar bürüyür.

Onu da əlavə edək ki, İslandiya 4 il öncə futbol üzrə dünya reyting cədvəlində 130-cu pillədə olsa da hazırda 30-cu yerlərin ətrafındadır. Avropa çempionatı isə bu ölkənin futbol tarixinə öz möhürünü vurdu.

✎ Xalidə GƏRAY

Kişilər!!! Axırmıçı şans!!!

İsrail təbabəti tətbiq edilir!

Əgər Sizə nə Azərbaycanda, nə də xaricdə heç kim kömək edə bilməyibsə, onda yaxşı insanlara, aşağıdakı xəstəlikləri, keyfiyyətli, qısa müddətlə və tam müalicəsini d-r Vaiz Səmədov apara bilər:

- * Cinsi zəiflik, meyilin və ereksiyanın azalması tam impotensiyədək (yaşdan və səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Cinsi marağın və cinsi aktların azalması
- * Vaxtıdan tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Toy gecəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- * Prostatitlər. Prostat vəzin böyüməsi və ya kiçilməsi
- * Prostat adenomasi (vəzidə düyünlərin amala gəlməsi)
- * Cinsi vəzilərin-xayaların böyünməsi və ya kiçilməsi
- * Qasıq-xayalıqda sızıltı, küt və ya kəskin ağrılar
- * Əvvəldən xarici cinsi üzvün balaca olması
- * Xarici cinsi üzvün sonradan birdən kiçilməsi
- * Cinsi üzvün düyünlə birdən öyilməsi (Peyroni xəstəli.)
- * Oğlan uşaqlarında cinsiyyət üzvlərinin inkişafsızlığı
- * Uşaqlarda gecə vaxtı yerinə sidiyə getməsi (enurez)
- * Hormonal və iltihablı sonsuzluq (kişilər və qadınlarda da)
- * Yuxusuzluq və yuxu pozuntuları
- * Sidik aktlarının gecə ya gündüz tez-tez olması
- * Sidik aktlarının çətinlikləri və tutulmaları
- * Cinsi aktla bağlı sidikdə və spermada qan olması
- * Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalqlar və ağrılaşmalar
- * Saçların bütün formalatda tökülməsi. Sızanaqlar
- * Yuxuda iken və yuxudan qalxanda qan təzyiqinin yüksək qalması
- * Boyun, baş, bel, ayaq ağrıları və osteoxondroz
- * Onurğa sütununun yırtığı, qulunların dərmansız müalicəsi

Həkimə zəng etmək üçün (saat 11.00-dan sonra)

Tel: (050) 213 88-05.

Həkimin 16 TV çıxışları: youtube.com və facebook.com doktor Vaiz Səmədov.

Babasil xəstəliyinin ən müasir metodla MÜALİCƏSİ

Almaniyanın məşhur "Karl Etorts" firmasının aparatı ilə Moskva şəhəri proktologiya ETM-də xüsusi hazırlıq keçmiş həkim tərəfindən qansız, ağrısız, yataq rejimi gözləmədən - lateks həlqə qoyulması.

SƏLİMOV FƏRMAN

Tel: (055) 776-70-34

Elan

Qəbələ rayonunun Vəndam kəndində gözəl bir mey- və bağ satılır. 60 sot sahəsi var, 86 ağac, qoz, şabalıd, qızıl əhmədi alması, fındıq, hamısı bar verir. Bağ dağ ətəyindədir, kvadratdır, qazi, işığı, suyu var. Çox gözəl bağdır. Xeyir iş səbəbindən çox münasib qiymətə satılır. Əlaqə telefonu: (070) 335-90-15.

“Avro-2016”nin daha bir intriqası:

“Avro-2016” sona yaxınlaşır. Fransada ilk dəfə 24 komandanın iştirakı ilə keçirilən 15-ci Avropa çempionatı iyulun 10-da bitir. Çempionatın əsas intriqalarından biri də “Qızıl buts”un kimə qismət olacağı ilə bağlıdır. Avropa və dünya çempionatlarında ən çox qol vuran oyunçuya verilən “Qızıl buts” mükafatını nüfuzlu Fransa nəşri olan “Lequipe”və Almaniyanın “Adidas” kompaniyası birgə təsis edib. Oxucular üçün maraqlı olacağını nəzərə alıb, “Avro-2016”də keçirilən bütün Avropa çempionatlarında “Qızıl buts” almış futbolçuların siyahısını təqdim edirik.

2012: (3 qol) - Fernando Torres (İspaniya)

2008: 4 - David Vilya (İspaniya)

2004: 5 - Milan Baroş (Çexiya)

2000: 5 - Patrik Klyuvert (Hollandiya), Savo Miloşeviç (Yuqoslaviya)

1996: 5 - Alan Şirer (İngiltərə)

1992: 3 - Henrik Larsen (Danimarka), Karl-Xaynts Ridle (Almaniya), Dennis Berqkamp (Hollandiya), Tomas Brolin (İsveçrə)

1988: 5 - Marko van Basten (Hollandiya)

1984: 9 - Mişel Platini (Fransa)

1980: 3 - Klaus Allofs (AFR)

1976: 4 - Diter Müller (AFR)

1972: 4 - Herd Müller (AFR)

1968: 2 - Draqan Djaic (Yuqoslaviya)

1964: 2 - Xesus Mariya Pereda (İspaniya), Ferens Bene (Macarıstan), Deje Novak (Macarıstan)

1960: 2 - Fransua Ott (Fransa), Viktor Podelnik (SSRI), Valentin İvanov (SSRI), Drajan Yerkoviç (Yuqoslaviya)

“Qızıl buts”un qızıl qaydaları

Qeyd edək ki, “Qızıl buts”un bir neçə qızıl qaydası da var. Əgər qol hesabları bərabərsə, o zaman üstünlük məhsuldar ötürmələrin sayı çox olan və meydanda daha çox oynamış futbolçuya verilir. “Qızıl buts”da yalnız əsas və əlavə olunmuş vaxtda vurulmuş qollara hesablanır. Yeni penallardan vurulmuş top oyunçunun aktivinə sayılır.

Siyahıya baxanlar da xatırladı ki, “Avro-2012”də “Qızıl

İslandiya üzərində böyük hesablı qələbə fransızların birdən-birə üç oyunçusunun bu mükafatı almaq şansını artırdı

buts” İspaniya millisinin forvardı, bu çempionatdan kənarda qalan Fernando Torresə qismət oldu. İspaniyalıdan başqa 5 oyunçu da çempionatda 3 qol vurmuşdu. Onların adını bir daha yada salaq:

1. Fernando Torres, İspaniya - 3 qol
2. Mario Qomez, Almaniya - 3 qol
3. Mario Balotelli, İtaliya - 3 qol
4. Kriştiano Ronaldo, Portuqaliya - 3 qol
5. Alan Dzaqoyev, Rusiya - 3 qol
6. Mario Mandjukviç, Xorvatiya - 3 qol.

Amma bu siyahıda yalnız Almaniya millisinin forvardı

Mario Qomes, ispaniyalı kimi 1 dəfə məhsuldar ötürmə vermişdi. Torres 3 qolu 189 dəqiqəyə, Mario isə 282 dəqiqəyə vurduğuna görə ispaniyalı baş mükafata sahib çıxdı və Avropa kuboku ilə bərabər “Qızıl buts”u da vətəninə apardı.

32 il əvvəlki rekord yenə təzələnməyəcək

Artıq əminliklə demək olar ki, 32 il əvvəl Fransada Avropa çempionatında qeydə alınmış rekord bu dəfə də təzələnməyəcək. Xatırladaq ki, həmin çempionatda Mişel Platini 9

qol vuraraq “Qızıl bits”un sahibi olmuşdu. İndiyədək də Avropa çempionatlarında bu nəticəyə yaxınlaşan belə yoxdur... İndi bombardirlər siyahısında olan yalnız hələlik bir futbolçunun-Fransa milli komandasının forvardı Antuan Qrizmannın hesabında 4 qol və iki məhsuldar ötürmə də var ki, onun qalan iki mühüm oyunda daha 6 top vurmağı inandırıcı görünür. Amma futbolçunun qol hesabını artıracağı gözlənilir.

Bombardirlər siyahısında olan ispaniyalı Alvaro Moratto (3 qol) artıq çempionatda iştirakını dayandırıb. (Yeri gəlmişkən, 2013-cü ildə gənclər arasında Avropa çempionatın-

da Alvaro Moratta 4 top və 1 məhsuldar ötürmə ilə “Qızıl buts” almışdı-N.S.) Beləliklə, “Qızıl buts”da iddiasını Uels millisinin forvardı Qaret Beyl, Fransa yığmasından Oluvye Jiru və Dimitri Payet davam etdirirlər. Aktivində iki qol olan İtaliya ilə oyunda zədələnən Mario Qomes yarımfinal görüşündə oynamayacaq. Başqa bir məlumata görə, Qomes üçün ümumiyyətlə çempionat bitib. Bu o deməkdir ki, “Qızıl buts”a ən şanslı oyunçulardan biri də bu mübarizədə fəaliyyətini dayandırıb.

Əlbəttə, siyahıda 2 qol vuran Xal Robson Kanu, (Uels), Kriştiano Ronaldo (Portuqaliya) da var. Qeyd edək ki, bukmeyker kontorlarının “Qızıl buts”un kimin alacağı ilə bağlı proqnozları Antuanın xeyrinədir. Son məlumatlara görə, bukmeykerlər Antuan Qrizmannın, Ronaldonun və Qaret Beylin arasında fransız forvarda daha çox üstünlük veriblər. İslandiya ilə matça qədər Qaret Beylin rəqiblərindən üstünlüyü vardı. Onun aktivində 1 məhsuldar ötürmə də var ki, bu da “Qızıl buts” qalibini müəyyənləşdirən əsas faktordur. Amma İslandiya üzərində böyük hesablı qələbə fransızların daha iki oyunçusunun “Qızıl buts” şansını artırdı.

Qaret Beyl bugünlərdə jurnalistlərə verdiyi açıqlamada bombardirlərin siyahısına baxmadığını deyib. Uelsli forvardın sözlərinə görə, onu “Qızıl buts” qatıyyan maraqlandırmır: “Mənim üçün əsas komandamın qələbəsidir. Qolu kimin vurmasının isə heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Ola bilər ki, kimlər üçün “Qızıl buts” maraqlıdır, amma mənim üçün yox. Əgər qismət olarsa, mən alaramsa, əla olar, amma onun mənə təsiri olmayacaq” deyər, forvard bildirib.

Mario Qomes də İtaliya ilə zədələndiyi oyundan əvvəl verdiyi açıqlamada yaxşı formada olduğunu, amma o da “Qızıl buts” almaq haqda düşünmədiyini deyib: “Mənim əsas işim hücumdakı orta xətt mövqeyimdir. Mənim əsas istəyim komanda ilə birgə turnirdə qalib gəlməkdir”.

Bəs “Qızıl buts” kimə qismət olacaq? Antuan Qrizmann, yoxsa Qaret Beyl? Fikrimcə, bu çempionatın ulduzu Qaret Beyldir və mükafatın onun alması daha ədalətli olardı...

□ Nazim SABİROĞLU

“Qızıl buts” kimin olacaq?

MÜSAVAT

Son səhifə

N 146 (6467) 5 iyul 2016

Əməliyyat otağından canlı yayım etdi, qəzəbə səbəb oldu

Yaroslav Dövlət Tibb Universitetinin tələbəsi bütün dünyanın qəzəbinə səbəb olan bir hərəkət edib. Belə ki, o, iştirak etdiyi bir əməliyyatı internetdə Periscopədə canlı yayımla paylaşmış. Amma məsələnin qəzəbə səbəb olan yönü həmin əməliyyatda yarıçılpaq vəziyyətdə olan bir qadın xəstənin də görünməsidir. Gənc onlayn danışmağa başlayan vaxt arxa fonda da əməliyyat stolunda yatan, narkozdan yenincə ayılan xəstə də olub. Onun sinəsi həmin vaxt açıq olub. Tələbə sosial şəbəkədə fonda yarıçılpaq xəstənin də olduğu şelfi paylaşmış. Sosial şəbəkə istifadəçiləri onun bu hərəkətini kəskin şəkildə tənqid ediblər. Amma bu, həkimlərin əməliyyat otağından etdikləri ilk canlı yayım - Periscope deyil. Bu günə qədər də dünyanın məşhur tibb müəssisələrində belə təcrübə yaşanmış. Amma burada əsas nüans canlı yayım zamanı xəstə hüquqlarının, etik normaların qorunması olub. Bu ilin fevralında Rostov Dövlət Universitetinin sanitariya işçisi də bu hərəkətinə görə işdən çıxarılmış. O, həkimlərin qanaxmanı necə dayandırması ilə bağlı görüntünü internet vasitəsilə paylaşdığı və etik normaları pozduğu üçün bu aqibətlə üzləşmiş.

İlan alimi yemək istəmədi

“Discovery Channel”in efirində nümayiş etdirilən eksperiment zamanı ilginç hadisə baş verib. Belə ki, anakonda eksperimenti həyata keçirən alim “yeməkdən” imtina edib. İri bir ilan tərəfindən yeyilmənin necə bir hiss olduğunu araşdırmaq istəyən alimin adı isə Pol Rozoli olub. Geyindiği xüsusi kostyum onun sağ və zərərsiz qalmasına yardım edəcəkdi. Amma anakonda araşdırma qrupu aldada bilməyib. Belə ki, ilan onu yeməkdən imtina edib, sadəcə, qolunu və çiyinini möhkəm sarıb. “Sarılımlar” möhkəmləndə isə alim özünü ilandan azad edib və eksperimenti dayandıraraq. Ötən ilin dekabrında alim təcrübə zamanı bir saat ilanın içində olmağı bacarıb. Bu təcrübə ilə bağlı o, təəssüratlarını belə ifadə edib: “Axırıncı xatırladığım

şey ilanın mənim üzümün qarşısında geniş açılan ağzı idi. Ondan sonra hər şey qaraldı”.

Ağlayan uşağı sakitləşdirmək olmazmış...

Avstraliyada valideynlərin ağlayan uşaqlarına necə münasibət göstərməsi ilə bağlı bir araşdırma hazırlanmış. Alimlər valideynlərə tövsiyə edib ki, uşaqlar ağlamağa başlayandan bir müddət sonra onları sakitləşdirmək üçün hərəkətə keçsinlər. 7 aydan 6 yaşa qədər olan 326 uşaq üzərində aparılan araşdırmanın nəticələrinə görə, ata-analar ağlayan uşaqlarını nə qədər gec susdursalar, bir o qədər uğurlu nəticə əldə edirlər. Bunun adına “nəzarətli ağlama” deyilir. Belə ki, valideynlər uşaq ağlayandan sonra gözləmə müddətini hər dəfə artırır və onlar öz-özünə sakitləşmə vaxtını qazanırlar. Araşdırmanın rəhbəri Anna Price deyib: “Ata-analar uşaq ağlamağa başlayandan sonra bir gecə 2 dəqiqə, növbəti gecə 5 dəqiqə müdaxilə etmədən gözləməyi öyrənsinlər. Bu, uşağa ziyan deyil. Amma valideynlər uşaq ağlayan kimi onun qapısını bağlayıb, onunla maraqlanmış kimi etməsin. Hərdən otaqlarına gedib, nə etdiyi ilə maraqlansın. Bu halda uşaq da, ana da sağlam bir gecə keçirə biləcək”.

Məşhurlarla bir gecə keçirmək üçün 3.7 milyon dollar ödədi, aldatdılar

Avstraliyanın Sidney şəhərində yaşayan Yu Xu adlı çinli iş adamı aktrisa Meqan Foks və Viktori Sekret modelini olan Candice Svanepoel kimi məşhurlarla görüşmək üçün insan alveri ilə məşğul olan bir şirkətə 2014-cü ildə 3.7 milyon dollar ödəyib və aldatılıb. “Royal Court” adlı şirkətin ona verdiyi sözü tutmadığını deyən adam məhkəməyə müraciət edib. Pulunu geri istəyən Xunun sözlərinə görə, ona bir çox məşhur qadınlarla görüşməsinin mümkün olduğu deyilsə də, sonda verilən vədlər özünü doğrultmayıb. İstintaqla bağlı yayılan açıqlamada isə bildirilib ki, Yu Xu adlı vətəndaş 3.7 milyon dollar ödəyəcəyi halda eskort şirkətinin ona Megan Fox, Candice Svanepoel və Angelababy kimi məşhurlarla görüşdürəcək. Bundan başqa, çinli iş adamının 2014-cü ildə sözügedən şirkətə qatılmaq üçün 24 min dollar qeydiyyat pulu ödədiyi də məlum olub.

QOÇ - Sizin üçün istirahət etməkdən söhbət belə gedə bilməz. Əksinə, bütün işgüzar görüşlərinizi bu təqvimə təyin etməlisiniz. Çünki ən uğurlu gün məhz sizin bürcün bəxtindədir.

BUGA - İxtiyarınızda olan bu təqvimdə ilk öncə işgüzarlığınızı artırmağa çalışın. Əsas işlərinizə yarımçıq qaldığı təqdirdə istirahət etməyin. Yeni sövdələşmələrə də hazırl olun.

ƏKİZLƏR - İqlimin qəfil dəyişikliyi və proseslərin əsəbi müstəviyə keçməsi səhətinizlə bağlı problemlər yarada bilər. Odur ki, özünüzü qorumağa güc verin. Göy-göyerti çox yeyin.

XƏRÇƏNG - Bürcünüzün ən gözəl günlərindən birini yaşayacaqsınız. Bütün proseslər xeyrinizədir. Ulduzlar büdcənizə xeyir verəcək. Amma sizə ehtiyac duyan insanlara baş çəkməyi də unutmamalısınız.

ŞİR - Mənəvi və ruhi baxımdan uğurlu gündür. Göy qübbəsi bütün hərəkətlərinizi tənzimləyəcək. Özünüzü qorumağa çalışın ki, bəzi xoşagəlməz hadisələr ovqatınızı poza bilməsin.

QIZ - Riskli qərar çıxarmayın. Əks təqdirdə, həmişəki kimi yanılacaqsınız. Başqaları ilə məsləhətləşməyinizə ulduzlar da təəcübünə. Unutmayın ki, çox vaxt “tək əldən səs çıxmır”.

TƏRƏZİ - Hansısa xırda məsələyə görə bu qədər sıxıntı keçirməyiniz nəyə lazım? Axı çıxış yollarını hamıdan yaxşı siz bilirsiniz. Özünüzü çətinliyə salmaqdan, qəti qərar verin. Yeri gəlsə, məsləhətləşin.

ƏQRƏB - Əsas diqqətinizi ailə-sevgi münasibətlərinə tənzimləməsinə yönəldin. Hazırda ətrafınızda daha çox yaxşı adamlar toplaşmış. Onların kömək və məsləhətlərindən yararlanın.

OXATAN - Ulduzlar bəyan edir ki, yalnız münasibətlər zəminində uğurlarınız olacaq. Səfər, fəaliyyət və ya şəxsi işlər üçün səfəli vaxt deyil. Qohumlarla mübahisələrə yol verməyin.

OĞLAQ - Nədənə son vaxtlar sürətlə ötən günlərdən mənəvi zövq ala bilmirsiniz. Bu problemləri aradan qaldırmaq istəyirsinizsə, qonaq gedin. Narahatlığı yalnız bu cür dəf edə bilərsiniz.

SUTÖKƏN - Astroloji göstəricilər bu təqvimdə daha çox sizin bürc üçün büdcə artımı olduğuna işarə edir. Bəxtinizi sınaq pis olmazdı. Amma riskli və yeni işlərdən də uzaqlaşmalısınız.

BALİQLAR - Səhətinizə fikir verə bilərsiniz, günün ümumi mənzərəsi qənaətbəxş olacaq. Qaygınıza qalanlar sizi darıxmağa qoymayacaq. Bu gün dünyadan gedənlərinizə dualar oxuyun.

Qoroskop

(5 iyul)

Səbuhi Rəhimli

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Google-yə aludə olanların beyni ölür

İnsanların artıq öz yaddaşı yerinə google axtarış saytına müraciət beyindəki xatırlama funksiyasını öldürür. “Reader’s Digest” jurnalının yazdığına görə, Kolumbiya Universiteti bununla bağlı araşdırma hazırlayıb. Məlum olub ki, insanlar öz yaddaşları və bilik potensialı əvəzinə internetə müraciət etməyə üstünlük verir. Google-yə kəşf yollarla müraciət etmək isə beynin xatırlama funksiyasını gerilədir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

İkiqat vətən məhəbbəti

Zamin Hacı
zaminhaci@mail.ru

Avropa Məhkəməsi üstündən yüz il keçəndən sonra bəzə insan haqlarının pozulması haqda müəyyən qərarlar çıxarır. Məsələn, kimisə türməyə nəhəng salıblar, kimisə deputat seçkilərində səsli saxtaqlarıdır və sairə. Ona görə "yüz il keçəndən sonra" yazıram ki, bu qərarlar həddən çox gecikir, adətən heç bir mənası qalmır. Hətta elə adam olub onun bir seçkidə hüquq pozulub, növbəti seçkidə yalıtılıq edib deputatxanaya düşüb, bundan da beş il sonra Avropa Məhkəməsi birinci seçkinin qanunsuz olması qərarını çıxarıb, adamın hüquqlarını bərpa etməyə çağırıb. Adam isə artıq hökumətin qucağında olduğu üçün qərarı az qalib kağızı ilə birgə yesin ki, kimsə görməsin.

Bələ absurd durumlara öz yerində, ancaq bu məhkəmənin yastıqlarına yeganə zərbəsi odur ki, qərarlarda adətən üç-beş manat cərimələr də olur, haqqı pozulmuş azərbaycanlılar bir az maddi təsəlli alırlar. Neft pulu çox gələn vaxtlar belə cərimələr yastıqların gözlünə görünürdü. Ancaq son bir-iki ildə bədcə boşalır, ardi isə gəlir. O üzəndən hər məhkəmə cəriməsinə qəzəblənirlər. Vəkil Əsəbəl Mustafayevin üzləşdiyi absurd qərar da bu yündədir.

Əsəbəl bəy Avropa Məhkəməsinə ən çox iş udmuş vəkillərimizdən biridir. İndiyə qədər Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi onun müdafiə etdiyi 71 adam haqda müsbət qərar verib. Bir adam yastıqları 71 dəfə cərimələndirib cəzalandırıbsa, sizcə bu kinli sistem onu şərsiz buraxarmı? (Qafiyə üçün: bunlar həqiqətlə üzleşəndə şərsiz buraxırlar, amma şərsiz - heç zaman).

Uzun sözün qısa, Sumqayıt Vergilər İdarəsi təzəlikcə məhkəməyə bir qərar göndərib, orda yazılıb ki, Əsəbəl bəyi xaricə buraxmasınlar. Guya nəse borcu vardır. "Qaqulya", məhələ uşağı məntiqidir əslində: "Sən bizə cərimə yazdır, biz də sənə, görək kim altını çəki". İyunun 30-da Avropa Məhkəməsi Əsəbəl bəyin müdafiə etdiyi 13 işdə yastıqlara cəza kəsmişdi, aqressiyanın tarixi də bununla üst-üstə düşürdü.

Ancaq məsələni gülcünc edən budur ki, vəkilin bu qərdən qabaq da ölkədən çıxışı qadağan idi. Özü də azı iki ildir! O qərarı da Ədliyyə Nazirliyi verib. Guya Əsəbəl bəyin hansısa QHT-si nazirlikdə qeydiyyatdan keçmədən qrant alıb.

İndi ortaya sual çıxır ki, bir adam ölkədən 2 dəfə çıxarmama cəzası ala bilərmi? Yanılıramsa, bənzər idiomizm keçmiş "OMON"çu Elçin Əmiraslanovun başına gəlmişdi, vaxtilə yastıqlar onu 2 dəfə ömürlük həbs cəzasına məhkum etmişdilər. Elçin bəy ölməli, təzədən reinkarnasiya edib dirilməli, növbəti dəfə məhkum olmalı idi. Azərbaycan məhkəməsinin, hüquq-mühafizə orqanlarının "məntiqi" beləydi.

Bəs Əsəbəl bəy ölkədən çıxmadığı iki dəfə necə eləsin? Bəlkə getsin Gürcüstan sərhədinə, bir ayağını sərhədin o tayına qoyub, bir ayağını Azərbaycanda saxlasın, sonra bu hərəkəti iki dəfə təkrar etsin? Qabaqlar biz təkrarın biliyin anası olduğunu eşitməmişdik, sən demə, avtoritar rejimlərdə təkrar cəzanın anası, atası, bütün əsl-nəcəbəti imiş.

Ancaq şərti cəzası qalan jurnalist Xədicə İsmayilın ölkədən çıxmaq qərarına yazılanlar Əsəbəl bəyin üzleşdiyinə baxanda lap şedevrdir. Onu... ailəli olmadığına, ölkədə mülkü olmadığına görə xaricə buraxmırlar. Məhkəmə belə qərar verib ki, adamı vətənə bunlar bağlayır. Bu bağlar olmasa qaçarmı.

Maşın, manis, dolma yarışları keçirməkdənsə dünyaya belə Azərbaycan haqiqətlərini çatdırmalıyıq. Qoy mədəni şok keçirsinlər. Keçən ay Ağır Cinayət Məhkəməsinə həqsizliyə dözməyən müqəssir alışıqanın dəmiri ilə... öz qulağının bir hissəsini kəşib yemişdi. Başqa ölkələrdə camaat belə əfsanələrlə dünya şöhrətli rəsəsam olur, bizdə isə yazığın yiyəsi olmadı, neçə illiyə basdılar getdi.

8-9

Artıq mübarək Ramazan ayının son gününü yaşayırıq. Bugünlərdə Ramazan bayramının qeyd olunması ilə bağlı yaranan ixtilaf yenidən gündəmədir və həm mediada, həm də inancılar arasında mübahisə mövzusunda çevrilib. Bundan başqa, müsəlman dünyasını narahat edən digər problemlər də var. Müqəddəs bayram ərəfində bu məsələlərin müzakirəsi üçün redaksiyamızın qonağı dəyərli ilahiyyatçımız Hacı İlqar İbrahimovdur.

Onunla Ramazan ayı ilə bağlı məzhəb fərqlərindən, cəmiyyətdə dinə olan münasibətdən, bütün dünyanı sikkələyən İŞİD təhlükəsindən və sairədən danışdıq. Söhbətdə "Yeni Müsavat" qəzetinin redaktoru Rauf Arifoğlu və bu sətirin müəllifi də iştirak edirdi.

R.A.
- Hacı, əlamətdar bir təqvimdə görüşürük. Ramazan ayı yekunlaşır, bayram yaxınlaşır. Necə keçdi bu günlər sizin üçün və sizin nəzərinizdə ölkəmiz üçün?

- Bismillahir-Rəhmanir-Rəhim. Əziz və məhraban Allahın adı ilə başlayıram. Mübarək Ramazan ayı Allahın rəhmet və bağışlanma ayıdır. Bəreketlə dolu bir aydır və əslində bizim üçün böyük nemətdir ki, belə bir ayda yaşamaq firsətimiz oldu. Mən deyirdim ki, həyatımızın ən mənalı və dolğun günləri bu ayda yaşanır. Bu ayın əsas hədəfi və qayəsi bizləri təqvalı yaşamağa, Allahın razı olduğu şəkildə yaşamağa yönəldir. Qədr gecələrindən yeni çıxmış, ayın son günlərini yaşayırıq. Ona görə məsuliyyətli bir dönmədir. Allahdan istəyirik ki, yaxşı bəndələri üçün nə nəzərdə tutubsa, bizlərə də bu ayda o yetkinliyə çatmağı nəsib etsin. Ölkəmiz üçün bu ayın necə keçməsinə gəlincə, mənim fikrimcə, insanların mübarək Ramazan ayı ilə bağlı həm bilgisi, həm maariflənməsi ilə artır, həm də şüurlu surətdə əməl etmə mədəniyyəti toplumumuza daxil olur. Məncə, ən əsası da budur. Ən sadə, orta statistik Azərbaycan insanı Ramazan ayını yaşayır. Burada xüsus qeydim var ki, elitanın içində gətirdikcə dinlə bağlı, o cümlədən mübarək Ramazan ayının orucuna münasibətlə bağlı azalma müşahidə olunur, xalqın içində gətirdikcə Ramazan ayını və İslamı duyğularla yaşayanların sayı daha da artır. Təəssüflər olsun ki, bu bir gerçəklikdir və mən bunu postsovet dövrünün bir acı durumu kimi dəyərləndirirəm.

- "Elita" deyərək, kimləri nəzərdə tutursunuz?
- "Elita" deyərək bu gün ictimai rəyde daha çox görünən təbəqəni nəzərdə tuturam. İctimai-siyasi dairələrdə təmsil olunanlar, müəyyən "X" nəsl. Təəssüflər olsun ki, 1965-1982-ci illər arasında dünyaya gələn insanların daha çox oxumuşları, sovet hökumətinin son illərində formalaşanlara İslama həttə öz mədəniyyətlərinin tərkib hissəsi kimi, təəssüflər olub xaricə ehtiram etmirlər. 1982-ci ildən bu yana olan nəslədə, "Y" nəslində nisbətən savadlanmış, təhsil alma və dinə meyli daha çoxdur. Bəzən deyirlər ki, siyasət xalqı əyni dilde danışa bilmirlər. Səbəbinin biri də budur. İslamla bağlı, din və inancına bağlı, o cümlədən mübarək Ramazan ayı ilə bağlı xalqın yaşadığı bölüşdür.

"Onlar şiiə və sünniyə baxmırlar, harada kimin qanını tökmək istəyirlərsə, bunu edirlər"

Hacı İlqar İbrahimov: "İŞİD-in bütün cinayətləri müsəlman toplumuna qarşı yönəlib"

"Kim hesab edib ki, öz maraqlarına görə radikalqlarla, təkfirçilərlə, terrorçularla, onların mərkəzləri ilə oynaya biləcək, yanlış edib. Tarix boyu da bu onların öz başında çatlayıb"

Xalqın içində gedirik, xalq daha çox bunları duyğularla dərk edir, yaşayır. Elitanın içində gedəndə, təəssüflər olsun ki, bəziləri nümayişkarənə şəkildə bəyan edir ki, mən Ramazan ayını yaşayıram. Türkiyə və digər ölkələrdə belədir ki, dini ayınları yaşamaqlar belə bu aya hörmət qoyur.

- Bizdə sanki bir sıra ateistlər və bir qrup insanlar bu cür əlamətdar və inancılar üçün hassas olan məqamlarda o cür ifadələr etməyi özlərinə yarasdırırlar və lüzum görürlər. Bu bir az qəribə

"Elitanın içində gətirdikcə, dinlə bağlı, o cümlədən mübarək Ramazan ayının orucuna münasibətlə bağlı azalma müşahidə olunur, xalqın içində gətirdikcə, Ramazan ayını və İslamı duyğularla yaşayanların sayı daha da artır. Təəssüf ki, bu gerçəklikdir"

yanar. Dünyanın bir çox ölkələrində, o cümlədən Türkiyədə Ramazan bayramı iyunun 5-də qeyd olunacaq, ancaq Azərbaycanda rəsmi şəkildə iyunun 6-da keçiriləcəyi bildirildi. Din adamları bu ixtilafı bağlı ciddi şəkildə narahatdır ki, əgər sabah Ramazan bayramıdırsa, oruc tutmaq haramdır...

- Mən düşünürəm ki, bu mövzuda gerçək inancılı həyatın içində olan insanların əslində elə də böyük narahatlıqları yoxdur. İl ərzində kim hansı mədəni mərkəzlə hərəkət edirsə, mübarək Ramazan ayının başlamasını da, yekunlaşmasını da onunla tənzimləyir. Lakin təbib ki, bu həm toplumda, həm də mediada suallar doğuran mövzudur. Mən bu mövzunun həddindən artıq ajiotaj səviyyəsində qaldırılmasına da müsbət baxmıram. Bu normal bir məsələdir, sadəcə, biz özrəşməmişik belə məsələlərə.

- Olmazmı ki, bu dini və ya mədəni mərkəzlər öz aralarında razılaşsınlar, birlik olsun, bayram da eyni gündə olsun. Siz buna necə baxırsınız?

- Çox maraqlı mövzudur. Bu məsələ ictimai fərqləri məsələsidir. Ayın daxil olmasının müəyyən edilmişindəki fərq, fiqh elminin, yeni İslamı hüquq elminin

İraqda da var. İraqda da hər iki məzhəbin ikisinin də müəyyən fəzilət üzrə dominantlığı olduğu üçün orada da Cəfəri məzhəbində olan insanlar bayram namazını bir gün qılacaqlar. Hənefi məzhəbində olan insanlar başqa gün qılacaqlar. Heç kim də heç kimi suçlamayacaq, qarşılıqlı ehtiram olacaq. İki-üç gün bayram şəraiti olacaq və hər iki gündə qılınan təbrik edəcəklər. Mən hesab edirəm ki, biz də hər il bu diskussiyaya açmaqdan, bunu qəbul etməliyə ki, rəsmi olaraq iki gün bayramımız var və hər kəs öz mədəni mərkəzinin qərarı ilə tənzimləsin. Bu, insanın axirəti ilə bağlı olan mövzudur. Məsələn, bu gün (4 iyun) mənim üçün Ramazan ayının 28-ci gündür. Mübarək Ramazan ayı ya 29 gün, ya da 30 gün olur. Deməli, mən birmənalı olaraq, mübarək Ramazan ayının 29-cu gününü oruc tutmalıyam və

"Ramazan bayramının fərqli günlərdə qeyd edilməsi, fiqh elminin, yeni İslamı hüquq elminin metodologiyasında, məktəblər arasında, hətta bəzən eyni məktəbin içində fərqli elm adamlarının fərqli icthadlarının nəticəsindən irəli gəlir"

də göstərdiniz. Türkiyədə də, Azərbaycanda da bu nümunələr kifayət qədər var. Amma bu nümunədə olmayan bir gerçəklik də var- İŞİD gerçəkliyi. Hətta İslam dünyasında savaşağın haram buyurulduğu, haram aylarda belə qan tökməkdə davam edirlər. Məhz Ramazan ayında, hətta Qədr gecəsində ən qanlı terror aktlarını həyata keçirdilər. Türkiyədə Atatürk Hava Limanında qətləndirilən, İraqda 240-a yaxın müsəlmanı qətl etdilər. Özlərinin əksəriyyəti də müsəlmandır. Niyə

heç bir qanlıq məqam qalmayıb.
- Ancaq din adı ilə hərəkət edirlər axı...
- Təəssüflər olsun ki, uzun illər bunu əziz əhli-sünne ilə əlaqələndirmək cəhdləri var idi. Həlbuki tamamilə yanlış idi. Ona görə də bu gün bir həftə belə fasilə olmadan İstanbulda hava limanında partlayışın olması, ardınca İraqda, Bağdadda terror aktının törədilməsi onu göstərir ki, onlar nə şiiə, nə sünniyə baxmırlar, harada kimin qanını tökmək istəyirlərsə, bunu edirlər. Onlar ömründə Qəzzanı mühasirəyə almış İsrail rejiminə qarşı silah işlətmədilər. Bu olmadı. Onların bütün cinayətləri müsəlman toplumuna qarşı oldu. Öncə belə bir təəssüfat var idi ki, onların bütün problemləri yalnız şiiələrlə bağlıdır. Sonra məlum oldu ki, elə deyil. Biz o zaman da deyirdik ki, onların problemi şiiəli-sünnili bütün müsəlmanlardır.

- Bəs niyə o müsəlman alimlər, dini mərkəzlər, yığışub onları dindən kənar elan etmirlər? Bu nə qədər davam edəcək?
- Təəssüflər olsun ki, ilk illər Türkiyədə bezi siyasətlərdə belə bir təəssürat olmuşdu ki, İŞİD faktorundan istifadə etsinlər. Bəzən belə də deyirdilər ki, bunlar biz az sərd gedən sünni cocuqlarıdır. Baxın, necə qayıtdı bu yanlış təsbitlər. Səudiyyənin vəziyyəti bir qədər fərqlidir. Onların da mövqeyi bu ideologiya ilə yaxındır. Onların məsələsi tamamilə fərqlidir. Tarix boyu Osmanlı dövründə də, ondan sonra da biz hər zaman görmüşük ki, şiiələrdə də, sünnilərdə də üləmə təkfirçilik təhlükəsindən, vəhhabilik təhlükəsindən danışılar. Çünki onların nə zaman imkanı olubsa insan qınırlar. Tarixdə onların Kərbəla qırğını, Nəcəf-Əşrəf qırğını, Mədinə qırğını, imamların həmlərini dağıtmaq və sair əməlləri var. Onlar bu cür məsələlər üçün yaradılıblar. Biz bu məsələləri bəzən unuduruq. Onların yaradılmasında məqsəd müsəlman toplumunu daxilən parçalamaqdır. Görürük, o köhnə alət yenidən bəzilərinin yadında düşüb.

- Azərbaycanı da bu siyasət indi də varmı?
(ardı növbəti sayımızda...)
□ Söhbəti qələmə aldı: Nərgiz LİFTİYEVA
Fotolar: Məğrur MƏRDİNDİR

"Bəziləri hesab edirdilər ki, burada şiiəlik çoxluq təşkil edir, İranın təsiri çoxdur, balans yaratmaq üçün vəhhabiliyi, təkfirçiliyi gətirmək lazımdır. Bu, kökündən yanlış və təhlükəli bir yanaşmadır"